

ผลงานวรรณกรรมของ "ยาขอบ" (โชติ แพร่พันธุ์)

เนื่องจาก "ยาขอบ" เป็นนักเขียนที่พิถีพิถันในการเขียนบทประพันธ์ของเขา มาก แต่ละประโยคของเขาที่ปรากฏแก่สายตาผู้อ่านจึงได้ผ่านการกลั่นกรองแล้วอย่างดี เขาจะไม่ยอมเขียนอย่างสุกเอาเผากินเพื่อจะให้ได้ผลงานมากแต่อยู่ในคุณภาพ ผลงานของเขาจึงมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับนักเขียนคนอื่น ๆ ร่วมสมัยเดียวกัน ผู้วิจัยได้รวบรวมบทประพันธ์ที่คล้ายคลึงกันไว้ในหมวดหมู่เดียวกัน ในที่นี้ได้นำระบบการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของ ดีวอี้ (Dewey Decimal Classification) มาเป็นหลักในการจัดหมวดหมู่หนังสือของเขา ดีวอี้แบ่งวิชาความรู้หรือหนังสือต่าง ๆ ออกเป็น 10 หมวดใหญ่ ใช้ตัวเลขหลัก 100 แทนความหมายของประเภทหนังสือ ดังนี้

- 000 เบ็ดเตล็ด
- 100 ปรัชญา
- 200 ศาสนา
- 300 สังคมศาสตร์
- 400 ภาษาศาสตร์
- 500 วิทยาศาสตร์
- 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์
- 700 ศิลปกรรมและการบันเทิง
- 800 วรรณคดี
- 900 ประวัติศาสตร์

¹Melvil Dewey, Dewey decimal classification and relative index. (18th ed.; New York: Forest press Inc., 1971), I, p. 449.

รายชื่อต่อไปนี้มีจำนวนเท่าที่ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้จากต้นฉบับที่มีอยู่ และบางเรื่องที่ทราบจากการบอกเล่าของผู้ใกล้ชิดของ "ยาขอบ" คือ นายขอบ มณีน้อย แต่ต้นฉบับไม่สามารถจะหาได้แล้ว คงทราบแต่ชื่อเรื่องของผลงานประพันธ์เท่านั้น คือ มหากาพย์ กามนิต (ฉบับย่อ)² เนื่องจากผลงานวรรณกรรมของ "ยาขอบ" มีเป็นจำนวนมาก คั่งโลกลาวแล้ว ผู้วิจัยจึงได้พยายามรวบรวมผลงานที่ยังปรากฏต้นฉบับอยู่ในปัจจุบันนี้ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะหาได้ และจัดทำบรรณนิทัศน์ทุกเรื่อง ลักษณะเนื้อหาของผลงานวรรณกรรมของเขาส่วนใหญ่จะจัดอยู่ในหมวด 800 วรรณคดี และหมวด 900 ประวัติศาสตร์

บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์ผลงานวรรณกรรมของ "ยาขอบ" (โศติ แพร่พันธุ์)

หมวด 800

จ.จ่าง [โศติ แพร่พันธุ์]. "ถามใจ ๆ," สยามนิกร, 5 ธันวาคม 2481, หน้า 15.

ยาขอบ [โศติ แพร่พันธุ์]. "กมทระนิยาม," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร:

สำนักพิมพ์ดวงกมล, ม.ป.ป.

_____. "กามวาสี," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล,
ม.ป.ป.

_____. "จุดหมายเจ้าแก้ว," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" ยาขอบอนสรณ์. พระนคร: สำนัก
พิมพ์ดวงกมล, ม.ป.ป.

² สัมภาษณ์ นายขอบ มณีน้อย 23 กรกฎาคม 2517.

- ยาขอบ [โจที แพร่พันธุ์] . "จดหมายจาก "ยาขอบ" ถึง ช่อม บัณฺฑพรรค์,"
ยาขอบอนุสรณ์. พระนคร ; สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.
- ____ . "จดหมาย ถึง สันต์ เทวรักษ์," ยาขอบอนุสรณ์. พระนคร ; สมาคมหนังสือพิมพ์แห่ง
 ประเทศไทย. ม.ป.ป.
- ____ . จดหมายรักในชีวิตจริงของ "ยาขอบ". พระนคร ; แพร่พิทยา (2516).
- ____ . "ที่ว้าไป - ไป นั้นประการใด," เชตถองการไม้คอก. พระนคร ; สำนักพิมพ์ประพันธ์
 สาสน, ม.ป.ป.
- ____ . "เชตถองการคอกไม้สีม่วงในมือ;" รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" เล่ม 2. พระนคร ;
 สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____ . "นายแยมืดผู้ชาติวาย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร ; สำนักพิมพ์
 ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____ . "บันทึกของกุ่มภรรยา," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร ; สำนักพิมพ์
 ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____ . "ปฐมาทิรัก," หวานน้ำผึ้ง. พระนคร ; สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____ . "ประวัติศาสตร์ - ภูมิศาสตร์," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร ;
 สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____ . "ปัญหาการเลือกตั้ง," สยามอุโฆษ, 1(21 สิงหาคม, ๒๕/), 40-43.
- ____ . "ปากกาพูดได้," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร ; สำนักพิมพ์
 ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____ . "เป็นไทยต้องสู้," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร ; สำนักพิมพ์
 ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

- ยาขอบ [โสติ แพร่พันธุ์]. "ผู้ควมเพื่ออุทิศแด่รัก," เรื่องทองการไม้คอก. พระนคร : ประพันธ์
 สาสน, ม.ป.ป.
- ____. ผู้ชนะสิบทิศ. 8 เล่ม. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. "ผู้ชนะสิบทิศ (ภาคละคร)." เรื่องทองการไม้คอก. พระนคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาสน,
 ม.ป.ป.
- ____. พรายสวาท. พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2506.
- ____. "เพื่อนแพง" รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา,
 ม.ป.ป.
- ____. "มะกะโท," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". พระนคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาสน, ม.ป.ป.
- ____. "มัลลิกา," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา,
 ม.ป.ป.
- ____. "มาเล่นรักกันเถอะ," ประชามิตร, (1 พฤษภาคม 2481), หน้า 15.
- ____. "มารหัวใจ," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. "มีพรสวรรค์อันใดในนักประพันธ์หรือ," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร :
 สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. "มูมมี้ด," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

- ยาขอบ [โรติ พรพินธุ์]. "เมี้ยน้อย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" พระนคร : สำนักพิมพ์
ดวงศิกษา, ม.ป.ป.
- ____. "เมื่อข้าพเจ้าขึ้นศาล," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์
ดวงศิกษา, ม.ป.ป.
- ____. "แม่ทองประศรีกับแม่เทพทอง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" เล่ม 2. พระนคร :
สำนักพิมพ์ดวงศิกษา, ม.ป.ป.
- ____. "แม่หมายซึ่งไม่เคยมีตัว," เชอตองการไม้คอก. พระนคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น,
ม.ป.ป.
- ____. "ยาขอบ สอนตัวเอง," ยาขอบอนุสรณ์. พระนคร : สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย,
ม.ป.ป.
- ____. "รักแท้," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศิกษา,
ม.ป.ป.
- ____. "รักและร้าง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศิกษา,
ม.ป.ป.
- ____. "รักหลังราชบัลลังก์," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". พระนคร : สำนักพิมพ์
ดวงศิกษา, ม.ป.ป.
- ____. "เรื่องธรรมดา," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". พระนคร : สำนักพิมพ์
ดวงศิกษา, ม.ป.ป.
- ____. "เรื่องอ่านเล่น ๆ จากเรื่องจริง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" เล่ม 2.
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศิกษา, ม.ป.ป.

- ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "รอยไครอยเกราบช," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."
 เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. "เราใคร่อะไรจากเขา," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร :
 สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. "โลกกลาง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์
 ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. สนมพระจอมเกล้า. พระนคร : แพร่พิทยา, ม.ป.ป.
- ____. "สวรรค์คนยาก," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร :
 สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. สามก๊กฉบับวิพาก. 2 เล่ม. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. "สินในหมึก," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร : สำนัก
 พิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. "เลือดเก่ากับมหาทวี," ปากไวแค้นแผ่นดิน. พระนคร : สำนักพิมพ์สยาม
 (2512), หน้า 15-17.
- ____. "หนังสือและผู้แต่ง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร :
 สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. "พญมาถลูกโกร," เชอทองการไมคอก. พระนคร ประพันธ์สำเนา, ม.ป.ป.
- ____. "หลอนชั่วเพราะชาย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." พระนคร : สำนักพิมพ์
 ดวงศึกษา, ม.ป.ป.
- ____. "หลังจากผู้ตาย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร :
 สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เหตุที่กลุ่มฯ ไม่ได้ตั้งงาน," หวานน้ำผึ้ง. พระนคร : สำนักพิมพ์
 ผดุงศึกษา, ม.ป.ป.

____. "อะไรเอ๋ย ?" รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ผดุงศึกษา,
 ม.ป.ป.

____. "อารมณ์," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ผดุงศึกษา,
 ม.ป.ป.

หมวด 900

ยาขอบ โชติ แพร่พันธุ์. "คำปราศรัย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.
 พระนคร : สำนักพิมพ์ผดุงศึกษา, ม.ป.ป.

____. "เรื่องไม่เป็นเรื่อง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร :
 สำนักพิมพ์ผดุงศึกษา, ม.ป.ป.

____. "แลหลังครั้งเป็นนักเรียนเทพศิรินทร์," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.
 พระนคร : สำนักพิมพ์ผดุงศึกษา, ม.ป.ป.

ผลงานวรรณกรรมทั้งหมดของ "ยาขอบ" (โชติ แพร่พันธุ์) ที่รวบรวมมาได้และ
 จัดหมวดหมู่หนังสือตามแบบของตัวอักษรนั้น ปรากฏว่าผลงานส่วนใหญ่จัดอยู่ในหมวด 800
 รองลงมา คือ หมวด 900 ในหมวดอื่น ๆ นั้น ยังไม่ปรากฏผลงานเลย

บรรณนิทัศน์บทประพันธ์ของ "ยาขอบ" (โชติ แพร่พันธุ์)

หมวด 800

ช. ช่าง [โชติ แพร่พันธุ์]. "ตามใจ ๆ," สยามนิกร, 5 ธันวาคม 2481,
หน้า 15.

เป็นบทความที่ "ยาขอบ" เขียนเป็นเชิงล้อเลียนการเมืองระบอบประชาธิปไตย
ตอนต้น โดยระบุถึงชื่อบุคคลสำคัญคนหนึ่ง คือ พระองค์อาทิตย์ ในหนังสือพิมพ์รายวัน
สยามนิกร ว่ามีคนกล่าวว่า พระองค์ท่านเป็นนักประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นจริงหรือ จน
เป็นเหตุให้ถูกสั่งปิด 60 วัน แต่ภายหลังได้รับการลดหย่อนให้เหลือเพียง 30 วัน

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "ตามวาสี," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เมื่อสิ้นบุญ ขุนอาทร ผู้เป็นบิดา อรรด ท้าทหาร ใจชีวิตให้หมดเปลืองไป
โดยการทองเที่ยว ต่อมานายอรุณ ผู้เป็นอาของเขาได้ฝากให้เขาทำงานกับบริษัทของ
นายประเทือง เมธาวิ คหบดีหนุ่มผู้มีภรรยาสาวสวย ชื่อ กฤษณา อรรด ท้าทหาร เคย
มีความสัมพันธ์รักใคร่กับกฤษณามาก่อน แต่มีความจำเป็นต้องแยกจากกันไปด้วยเรื่อง
เข้าใจผิดของทั้งสองฝ่าย เมื่อมาพบกันอีกครั้งหนึ่ง ในสภาพที่กฤษณาเป็นภรรยา นายจ้าง
และอรรดเป็นลูกจ้าง จึงทำให้อรรดซึ่งยังเข้าใจผิดกฤษณาอยู่ เกิดความเกลียดแค้นชิงชัง
และพูดจาประชดประชันกฤษณาอยู่เสมอ โดยการเล่าเรื่องความหลังของเขาทั้งสองให้
นายประเทืองฟัง เป็นนัยว่าการที่ตนทองเที่ยวไปไม่คิดทำงานเป็นเวลานานเพราะอกหัก
จากการที่ไปหลงรักผู้หญิง หน้าสวย ชื่อ แต่ใจคด ซึ่งบังเกิดผลร้ายแก่ชีวิตของเขา
มาก เพราะบิดาเขาเสียชีวิต เพราะความเจ็บใจที่เขาหลงรักผู้หญิงคนนั้น ผู้เป็นธิดาของศัตรู
ของบิดาเขา กฤษณาทราบว่าอรรดยังคงเข้าใจเธอผิด แอบไปพบและอธิบายเรื่องความ
เข้าใจผิดให้ฟังว่า เธอได้พยายามติดต่อกับเขาทางจดหมายลงทะเลเขียน แต่เธอไม่ได้รับ

ตอบ จนในที่สุดเขาก็แต่งงานกับนายประเทือง เมธาวิ เมื่ออรอด หักท้าว ทราบความจริงแล้ว เขาก็ตัดสินใจออกจากบริษัทนายประเทือง เพื่อจะได้ไม่ต้องพบหน้าภรรยา คนรักเก่าอีกต่อไป

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "กามเทวนิยาย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" ใช้นิพนธ์ชื่อ The Decameron ของ อีโรวานนี บอคาจโจ เป็นคู่มือในการเขียน กามเทวนิยาย ซึ่งมีลักษณะเป็นรวมเรื่องสั้น 3 เรื่อง เรื่องแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับนักบวชหนุ่มในวัดแห่งหนึ่ง ได้นำหญิงสาวเข้ามาร่วมรื่นเริงสมพาสในกุฏิของตัว โดยเหตุบังเอิญสมภารวัดมาพบเหตุการณ์นั้น ก็คิดวางอุบายจับผิดนักบวชหนุ่ม แต่สมภารกลับโดนกลลวงของศิษย์เสียเอง ภายหลังจึงไม่กล้าว่ากล่าวแต่อย่างใด

เรื่องที่สอง เป็นเรื่องของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงปฏิภาณ ผู้มีพระมเหสีเลอโฉม บรรดาชายหนุ่มต่างพากันหลงใหลในพระสิริโฉมของพระนาง แก้เกรงในพระอาญาของพระมหากษัตริย์ นายมาหลวงผู้หนึ่งหลงใหลพระมเหสีมาก ก็คิดวางอุบายเล็ดลอดเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน โดยปลอมตัวเป็นพระมหากษัตริย์เข้าไปได้ ต่อมาพระมหากษัตริย์ทรงทราบเรื่อง แต่ก็มีใจกล่าวโทษอย่างเปิดเผยถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น เพราะพระองค์ก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นนายมาคนไหน นายมาหลวงผู้นั้นจึงไม่กล้าที่จะปฏิบัติดังนั้นอีก การที่พระมหากษัตริย์ทรงออกคณินั่งเฉยไว้เป็นผลคือต่อพระมเหสีและพระองค์เองที่ไม่ต้องอับอายประชาชนทั่วไป

เรื่องนี้ให้ข้อสอนใจว่า ความฉลาดคือสิ่ง เรื่องที่สาม เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสำนักนางชีคอนแวนต์แห่งหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเสียงมาก เพราะหญิงที่จะมาบวชได้นั้นต้องได้รับการคัดเลือกโดยใช้การพิจารณาหลายประการคือ ต้องมาจากตระกูลที่สูงศักดิ์ มีชื่อเสียงดี มีการศึกษาดี และเป็นสาวพรหมจารีย์ นางชีในสำนักนี้ที่มีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วน จึงมีเพียง 9 คนเท่านั้น และทุกคนต่างมีรูปงามเป็นที่ยกย่องทั่วไปด้วย ชื่อเสียงของสำนักนางชีนี้ ทรายไปถึง "มาเช็คโต" ชายหนุ่มรูปงาม เขาจึงวางอุบายทำเป็นใบ้เข้าไปสมัครงานเป็นคนทำสวนในสำนักนางชีแห่งนั้น ทำให้เขามีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดกับสาวทั้ง 9 คน

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "จดหมายเจ้าแก้ว," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."

เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เขียนเป็นจดหมายโต้ตอบระหว่างบุตรชาย คือ เจ้าแก้ว กับบิดาของเขา ได้ถามทุกข์สุขที่บ้าน เล่าเรื่องกิจการงานของตนเอง สั่งสอนแนะนำการเขียนจดหมายของบิดาของตนว่า ให้ใช้คำสุภาพต่อบุตร ให้บิดามั่นระวังรักษาสุขภาพ และควรส่งเงินไปจุนเจือบุตรชายสม่ำเสมอ เขียนเป็นแบบล้อเลียน เปรียบเปรย ใช้คารมคมคาย และชวนขัน

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "จดหมายจาก 'ยาขอบ' ถึงขอม บัญจพรรค,"

ยาขอบอนุสรณ์. พระนคร : สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.

เป็นจดหมายที่ "ยาขอบ" เขียนตอบขอม บัญจพรรค ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเขียนบทประพันธ์ที่ดี โดยยกตัวอย่างข้อบกพร่อง และข้อแก้ไขที่ถูกต้องจากงานเขียนของขอม บัญจพรรค เอง เขาได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้สำนวน ให้พยายามหลีกเลี่ยงสำนวนที่เป็นไวยากรณ์ และพยายามใช้สำนวนที่เป็นธรรมชาติตามความรู้สึกของอารมณ์ของมนุษย์ธรรมดาสามัญ

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "จดหมายถึง สันต์ เทวรักษ์," ยาขอบอนุสรณ์.

พระนคร : สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.

เป็นจดหมายฉบับหนึ่งที่ "ยาขอบ" เขียนถึง สันต์ เทวรักษ์ ในขณะที่ "ยาขอบ" พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล เล่าเรื่องอาการเจ็บป่วยที่ศิษย์ คือทั้งวันโรคและเบาหวาน เพราะเมื่ออยู่ในโรงพยาบาลก็ต้องดื่มน้ำสุรา และเสริมว่ารู้สึกเหงาที่ต้องนอนอยู่เฉย ๆ แพทย์ไม่อนุญาตให้ลุกเดินหรือพูดมาก จึงขอให้จัดส่งหนังสือนิยายไปให้อ่านบ้าง พร้อมทั้งแสดงความมั่นใจว่าจะหายเป็นปกติในเร็ววัน คงจะได้พบปะสนทนากันอย่างสนุกสนานในอีกเช่นเดิม

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. จดหมายรักในชีวิตจริงของ "ยาขอบ." พระนคร :
แพร่พิทยา, (2516).

นายเทียน เหลียวรักวงศ์ เพื่อนสนิทผู้เคยร่วมงานกับ "ยาขอบ" เป็นผู้รวบรวมจดหมายของยาขอบ ขึ้นหลังจากที่ "ยาขอบ" ถึงแก่อนิจกรรมหลายปีแล้ว จดหมายเหล่านั้นเป็นการโต้ตอบความรักและคิดถึง ระหว่าง "ยาขอบ" กับ พนิกา ภูมิศิริทัต หญิงสาวอีกคนหนึ่งที่เขาหลงรักในขณะที่ทำงานร่วมกันที่บริษัทไทยพาณิชย์ฯ ข้อความในจดหมายบางฉบับเป็นคำแนะนำถึงวิธีการเขียนบทประพันธ์ที่ดี และข้อแก้ไขความบกพร่องในการใช้ถ้อยคำสำนวนในนิยายหรือเรื่องสั้นบางเรื่องที่พนิกา ภูมิศิริทัต ส่งไปให้ "ยาขอบ" ตรวจสอบก่อนนำลงพิมพ์ในนิตยสาร นับว่าเป็นส่วนที่ให้ประโยชน์ในคุณค่าหลักเกณฑ์การประพันธ์

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "ที่ว่าไป - ไปนั้นประการใด," เชอต้องการไม้คอก.
พระนคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, ม.ป.ป.

เป็นบทความที่ "ยาขอบ" เขียนชี้แจงเรื่องความแตกต่างของศิลปะ กับอนาจาร โดยยกตัวอย่างหนังสือ The Decameron ของ ยีโอวานนี บอกกาจโจ ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันทั่วไปในต่างประเทศ และภายหลังได้เป็นที่ยอมรับเป็นหนังสือแบบเรียนของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ บทความนี้เป็นบทต้นของเรื่อง กามเทวะนิยาย ที่ "ยาขอบ" ได้ใช้หนังสือ The Decameron เป็นต้นฉบับในการเรียบเรียงเป็นภาษาไทย

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เชอต้องการไม้คอกไม้สีม่วงในมือ," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์หทัยศึกษา, ม.ป.ป.

เขียนเป็นคำบรรยายความรู้สึกของ "ยาขอบ" ว่าเขาไม่ได้ว่าแห้วเหมือนกับ

ที่ผู้อื่นคิด แม้ว่าขณะนั้นเขาจะอยู่ตามลำพังเพียงผู้เดียว เพราะในความรู้สึกของเขานั้น เหมือนกับมีเข็มนาฬิกาเป็นที่รักตลอดเกลียวกลิ้งอยู่ที่ตลอดเวลา ความอ่อนหวานน่ารักของเธอ ทำให้เขาเกิดจินตนาการในการเขียนนวนิยายเลี้ยงชีพ ซึ่งเปรียบเสมือนชุมทรัพย์ที่ชุกไม่หมดของ "ยาขอบ"

ยาขอบ [โสติ พรพินธุ]. "นายแก็กผู้สาวตัวตาย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."
 เดม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงกึกกษา, ม.ป.ป.

เป็นเรื่องเสียนพงสาวดารจีนอีกเรื่องหนึ่งของ "ยาขอบ" ซึ่งมีคติสอนใจ เรื่องมีอยู่ว่า ก๊กอง ควรจะไต่สืบทอดจากบิดาของเขาโดยตรงในการเป็นเจ้าของแคว้นโจ้ว แต่องเห็นด้วยว่าเป็นอาไ้แย่งชิงสิทธิ์อันชอบธรรมขึ้นครองแคว้นโจ้วเสียเอง ต่อมาอีกหลายปี ก๊กอง ซึ่งลอบวางอุบายมาตลอดอย่างเงิบ ๆ ได้ยึดแคว้นโจ้วคืนมาครอบครองตั้งเค็ม เคงก็ถูกขุนอง ซึ่งเป็นลูกชายของอาแยกตัวไปของสมุญคนเป็นอิสระ ทำให้ก๊กองเคืองคร้อนใจที่จะต้องคิดกำจัดเคงก็ให้ได้ ก็พอดีมีชายเจ้าบุญญา แกรูปร่างเตี้ยแคระ ชื่อเอี้ยวหลี่ ได้เข้ารับราชการอยู่กับก๊กอง และออกอุบายให้ก๊กอง ตักแขนเขาออกข้างหนึ่ง พร้อมทั้งตัดหัวลูกและเมียของเอี้ยวหลี่เสียบประจาน เพื่อให้อุบายในการที่ตนจะไปสวามีภักดีกับเคงก็ถูกสมจริงน่าเชื่อถือ ในที่สุดเคงก็หลงอุบายของเอี้ยวหลี่ ยอมรับเขาเป็นที่ปรึกษาใกล้ชิด เมื่อเคงก็รวบรวมไพร่พลยกมาทางทะเลเพื่อตีแคว้นโจ้วคืนจากก๊กอง ก็เป็นโอกาสดีที่เอี้ยวหลี่ได้ลอบฆ่าเคงก็สำเร็จ แต่ก่อนที่เคงก็จะสิ้นใจตาย เขากลับสรรเสริญเอี้ยวหลี่ว่า เป็นชายแคระที่กล้าหาญมาก และบอกให้ทหารของเขาไว้ชีวิตเอี้ยวหลี่ และให้นำตัวไปส่งให้ถึงแคว้นโจ้ว ฝ่ายเอี้ยวหลี่ได้ดังนั้นก็รู้สึกเสียใจที่ได้ทำการครั้งนี้ เมื่อทหารของเคงก็ส่งขึ้นฝั่งแล้ว เอี้ยวหลี่จึงเชือดคอตัวเองตาย

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "บันทึกของกุมภกรรณ," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."
เล่ม 2. พระนคร. สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" เขียนเป็นทำนองเสียดสี และเปรียบเทียบผู้มีอำนาจที่ชอบใช้กำลังของตนเข้าข่มเหงผู้อื่นโดยเปรียบเทียบให้เป็นพวกทศกัณฑ์ และผู้ที่ไม่มีอำนาจเป็นพวกมนุษย์ คือ พระราม พระลักษมณ์ พวกยักษ์มีนิสัยอันธพาลไปขโมยนางสีดาจากพระราม แล้วยังไปทำร้ายให้มาสู้รบกัน การเขียนสอดแทรกคำเสียดสีเรื่องการเมืองไว้ควยบางตอน แต่มีความสามารถในการดำเนินเรื่องราวการใส่ถ้อยคำในประโยคได้เหมาะสมกับเรื่องรามเกียรติ์ ต้องอ่านตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง จึงจะทราบว่ามีความเสียดสีและเปรียบเทียบเรื่องการเมืองสอดแทรกอยู่

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "ปฐมมารัก," หวานน้ำผึ้ง. พระนคร : สำนักพิมพ์-
ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เขียนเป็นแบบจดหมายโต้ตอบระหว่างคนรัก คือ ปฐมมา ฝ่ายหญิง และ ข. ฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงศกพอว่า ข. ชอบทำเจ้าชู้กับหญิงอื่น และขณะเดียวกันก็ให้ความสนใจเธอน้อยลง ข. โต้ตอบว่าเพื่อพิสูจน์ความรักที่แน่นอนและมั่นคง ขอให้ปฐมมา เก็บเงินสะสมไว้หนึ่งตามเขาไปอยู่ด้วยกันที่เมืองจีน เพื่อว่า ข. จะได้เรียนวิชาการประพันธ์เพิ่มเติม กลับมาเมืองไทยแล้วจะได้เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียง และได้ครองรักกันสืบไป

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "ปัญหาการเลือกตั้ง," สยามอุโฆษ, 1 (21 สิงหาคม, 2481), 40-43.

"ยาขอบ" เขียนบทความเรื่องนี้เป็นเชิงเสียดสีการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. 2481 ว่า ถึงแม้นักที่จะถูกเลือกขึ้นมาจะเป็นคนโง่ แต่ก็จะได้รับเลือกเพราะเป็นคนใกล้ชิดโดยใช้การเปรียบเทียบกับเรื่องราวของการที่ โสชก ได้รับแต่งตั้งจาก

จิวอี้ ให้เป็นผู้ดูแลแทนตน ทั้ง ๆ ที่โลกไม่ใช่ยูนิลาตปราคเปรี๊ยะ

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "ปากกาพูดได้" รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เป็นเรื่องที่ "ยาขอบ" เขียนเล่าความรู้สึกของเขาต่องานหนังสือพิมพ์ที่เขาได้คลุกคลีอยู่ด้วยเป็นเวลาหลายปี ซึ่งบังเกิดผลทั้งในทางที่ดีและร้าย ผลดีคือ เขามีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไป ผลร้าย คือการที่เขียนตรงไปตรงมาเกินไป ทำให้หนังสือพิมพ์ที่เขาประจำอยู่มีอันต้องถูกสั่งปิด แต่ตัวผู้เขียนเองซึ่งยังจับปากกาอยู่ก็ยังมีโอกาสทำมาหากินเลี้ยงชีพได้โดยการเขียนหนังสือขาย และเขามีความมั่นใจว่า อาชีพนักประพันธ์นั้นเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และมีคุณค่าแก่สังคม เพราะแม้ในยามสงครามเมื่อบ้านเมืองอยู่ในภาวะคับขัน นักประพันธ์คือผู้ที่คลี่คลายอารมณ์ของผู้อ่านให้หายถึงเครียด "ยาขอบ" จบการบรรยายลงด้วยการให้กำลังใจ และชักชวนนักประพันธ์รุ่นใหม่ให้มีความตั้งใจสร้างผลงานประพันธ์ต่อไป

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เป็นไทยต้องสู้," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เรื่องนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ "ยาขอบ" เขียนเล่าถึงพงศาวดารจีนสมัยพระเจ้าเลนเต้ แห่งราชวงศ์ฮั่น สมัยนั้นได้เกิดกาฬโรคระบาด ทำให้ชาวเมืองล้มตายมาก บังเกิดมีนักบวชรักษาโรคระบาดได้เป็นที่นิยมของคนทั่วไป จึงคิดรวบรวมกำลังเป็นภพภูทอพระเจ้าเลนเต้ แต่มีแม่ทัพ 3 คน คือ หงโซ่ โฮจิ้น และ เจาเซ่า ผู้รักคือต่อแผ่นดินปราบปรามภพภูทอหมดสิ้นไป จนสิ้นแผ่นดินพระเจ้าเลนเต้ แม่ทัพหงโซ่ จึงตั้งพระเจ้าเหียนเต้เป็นกษัตริย์ ตนเองขึ้นเป็นอุปราช ต่อมาสิ้นอำนาจลง แผ่นดินเสฉวนถูกแบ่งแยกออกเป็นก๊กเป็นเหล่า เจาเซ่าเป็นใหญ่ในแคว้นเว่ยก๊ก ชุนเซียงเป็นใหญ่ในแคว้นตงก๊ก ลิวปี้เป็นใหญ่ในแคว้นฉุ๊ก ก่อมาลิวปี้สิ้นชีวิต ชงหมิงอุปราชแห่งฉุ๊กก็พยายามจะให้

อาเตา บุตรของลิวมีไคแม่ขยายอาณาเขตต่อไปถึงแคว้นเวกกถวย และสร้างทำสัมพันธ์ไมตรีกับแคว้นหนุกก เพื่อป้องกันการทำศึก 2 ด้าน นอกจากนี้ ขงหมิง ยังหวังเกรงภัยจากเบงเฮก เจ้าเมืองหนานออง ซึ่งเป็นเมืองชาวไทย ขงหมิงจึงยพทัพไปทำศึกกับหัวเมืองชาวไทยทางใต้เสียก่อน พวกที่สู้ไม่ได้ก็ถอยร่นลงมาทางใต้เรื่อย ๆ และจัดตั้งเป็นหลักแหล่งใหม่เป็นหัวเมืองอิสระได้ 6 เมือง ส่วนชาวไทยอื่นที่ยกลงมาไม่ทันก็ยังแอมแปงในกลุ่มชาวจีน ต่อมาชาวไทยที่อาศัยอยู่ในแขวงมณฑลยุงชิ่ง ก็ยกข้ามไปสร้างเมืองอยู่รายแม่น้ำกิงสา จัดตั้งหัวเมืองขึ้นปกครองชื่อ ไทผาย ไทเปะ หรือคนจีนเรียกว่า ไทเปะหงาย และเรียกเมืองที่อยู่ว่าเมืองกิงนิง ไทเปะหงายเป็นหัวเมืองที่ดี มีสติปัญญารอบคอบ รู้จักรู้อยม สิ่งใดควรไม่ควร อย่างไร เขามีบุตรชายชื่อไทผาชื่อ แต่ภรรยาเสียชีวิตหลังจากคลอดบุตรคนนี้ หมอคุณทำนายว่า จะทำให้บิดาเสียชีวิตอีก ไทเปะหงายจึงยกบุตรชายให้กับขุนโจรงอบัน ซึ่งเคยปล้นสดมภ์เขาในระหว่างการเดินทางไปค้าขาย แต่ต่อมาภายหลัง เป็นมิตรดีกัน งอบันเลี้ยงดูไทผาชื่อเหมือนบุตรของตนเอง และสอนวิชายุทธการยิงเกาทัณฑ์ให้จนชำนาญ เอี้ยล็กกิ้น ซึ่งเป็นอุปราชเมืองยุงชิ่งมีธิดาสาวซึ่งมีความงามเป็นที่เลื่องลือ จึงจัดให้มีการประลองฝีมือเกาทัณฑ์ ถ้าชายหนุ่มคนใดมีชัยชนะก็จะได้สมรสกับธิดาของเอี้ยล็กกิ้น ในการประลองฝีมือครั้งนั้น ไทผาชื่อก็เข้าประลองด้วย และได้รับชัยชนะ แต่เมื่อเอี้ยล็กกิ้นทราบว่าไทผาชื่อเป็นบุตรของขุนโจรงอบันก็ไม่เต็มใจยกธิดาของตนให้ แต่ธิดาของเอี้ยล็กกิ้นมีจิตพิศวาทไทผาชื่อตั้งแต่ประจักษ์ในฝีมือเกาทัณฑ์ ในที่สุดคนทั้งสองก็พากันหนีออกจากเมืองยุงชิ่งไปด้วยกัน

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "ประวัติศาสตร์ - ภูมิศาสตร์," รวมอมตะนิยาย
"ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงเสกษา, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" บรรยายความรู้ลึกซึ้งแบบเสียดสีประชดประชันไว้ในเรื่องนี้ เกี่ยวกับตำราการสอนวิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) ซึ่งเขียนคำนำแบบออกตัวว่า ตำราที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่นั้นมีที่ผิดหลาย

แห่ง ตัวเขาซึ่งไม่มีการศึกษาสูงจึงขอเขียนตำราประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ขึ้นมาบ้างเพื่อ
 วากระทรวงมหาดการอาจจะยอมรับให้เป็นตำราเรียนบ้าง "ยาขอบ" แบ่งเรื่องออกเป็น
 เป็น 3 บท คือ บทที่ 1 เป็นเรื่องประเทศสยาม บทที่ 2 ประเทศพม่า และบทที่ 3
 ประเทศจีน เขากล่าวว่าไว้ในบทที่ 1 ประเทศสยามว่า การที่เขียนถึงประเทศสยาม
 ก่อน ก็เพราะเขาเป็นชาวสยาม รักสยามมากกว่าประเทศอื่น ต่อมากล่าวถึงที่ตั้งของสยาม
 ว่า ตั้งอยู่บนสะเท็ดเล็ก ๆ ที่หลุดออกมาจากคองอาทิตย์หลายร้อยล้านปีมาแล้ว พื้นที่ของ
 ประเทศเป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ ประชาชนแบ่งตนเองเป็น 2 พวก คือ พวกที่เข้าใจว่าตนสืบ
 ทอดมาจากตระกูลเทวา และพวกที่สืบทอดมาจากมนุษย์ธรรมดา เมืองหลวงของสยาม
 สวยงามมาก คานการทหารเจริญมาก แต่ยังคงซื้ออาวุธจากต่างประเทศ ประชาชน
 ส่วนใหญ่ยังไม่รูหนังสือ เหล่าเสนาบดีผูกครองบ้านเมืองเมื่อทำสิ่งใดผิดพลาด แต่ไม่มี
 ใครเข้าชี้ให้ลาออก ก็ยังงอข้อรับปฏิบัติราชการอยู่ต่อไป อาชีพของประชากรคือ ทำนา
 และรับราชการ ยามว่างก็เล่นไพ่ ประเทศสยามยังเจริญไม่ทันประเทศอื่น เพราะการ
 กมนาคมยังไม่สะดวก มีรถไฟเพียง 2 สาย คือสายเหนือและสายใต้ และมักมีเหตุขัด
 ข้องระหว่างทางทำให้ผู้โดยสารไม่ได้ไปถึงที่หมาย การคมนาคมทางอากาศก็ยังไม่ดีเท่า
 ที่ควร กล่าวคือ ตอนลงจอดเครื่องบินมักจะรอนลงหลังคาบ้านแทนที่จะลงในสนามบิน สถาน
 ที่สำคัญแห่งหนึ่งของชาติ คือ โรงพยาบาลโรคจิต ที่คลองสาน เป็นสำนักกรมบุคคลผู้เป็น
 เจ้าสิทธิ ต่าง ๆ ผู้ไม่เห็นแก่ตัว แต่นับถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ผู้ชายไทยมีคุณ
 ธรรมนาสรรเสริญ เพราะยอมอดทนมีภรรยาคนละหลาย ๆ คนตามกฎหมายแต่โดยดี
 บทที่ 2 ประเทศพม่า ตามการสันนิษฐานของยูริคิควาค่า "พม่า" คงเพี้ยนมาจาก
 "ประพม่า" แน่ ๆ พม่าจึงได้ถูกยุบเป็นมณฑลของอินเดีย พม่ากับไทยมีความสัมพันธ์กัน
 ก็เหมือนลิ้นกับฟัน เพราะในสมัยโบราณพม่ากับไทยมักทำสงครามกันเสมอ และจากการ
 สงครามกับพมานี้ ทำให้ไทยได้วีระสตรีมา 3 คน คือ สมเด็จพระศรีสุริเยศยัย ท้าวเทพ-
 กษัตริย์ ท้าวศรีสุนทร ซึ่งเป็นเหตุใหญ่หญิงไทยรุ่นหลังต่อมาใฮอวางไควว่า การโคที่ผู้ชาย
 ทำโคหญิงก็ทำโคที่เช่นกัน การที่พม่าต้องตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ เพราะพม่าคิดการ
 ใหญ่จะเข้ายึดครองอังกฤษก่อน โดยไม่ทราบถึงอำนาจของอังกฤษ ต่อมาพม่าจึงพ่ายแพ้

ตกเป็นของอังกฤษ บทที่ 3 ประเทศจีน กล่าวถึงความเชื่อของชนชาติจีน ที่แตกต่าง
 จากความเชื่อของฝรั่ง ในเรื่องกำเนิดของมนุษยชาติ คือคนจีนเชื่อว่า มนุษย์เกิดแก่ดาว
 แต่ฝรั่งเชื่อว่ามนุษย์เรากำเนิดมาแต่ลิง คนจีนทำสงครามกันเองในระหว่างชนชาติเดียว
 กัน แต่อ้างว่ารบเพื่อชาติ และในที่สุดก็แตกแยกกัน ชาวจีนมีธรรมเนียมให้เงินกินเปล่า
 แก่ผู้ที่ไม่ชอบใจเป็นจอบงวน (คือผู้ที่สอบไล่ได้ที่ 1 ทางอักษรศาสตร์) เป็นเวลา 3 ปี
 โดยไม่ต้องทำงาน หลังจากนั้นจึงเข้ารับราชการ ซึ่งธรรมเนียมนี้ได้ติดเป็นนิสัยมาสู่
 บรรดาเจ้าของห้องเช่าที่ต้องเรียกเงินกินเปล่าจากผู้เช่าเสียก่อน คนจีนเป็นคนอดทน
 ขยันขันแข็ง และไม่สุรุษสุราย ส่วนใหญ่จึงร่ำรวยกว่าคนไทย ผู้ชายจีนยินดีที่จะไต่หญิง
 ไทยเป็นภรรยา แต่ในทางตรงกันข้าม บิดาจีนกลับไม่ยินดีที่จะไต่ชายไทยไปเป็นบุตรเขย
 "ยาขอบ" กล่าวว่า เป็นการใช้ยุคิธรรม

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "ผู้ควมเพื่ออุทิศแด่รัก," เชอข้องการไม้คอก.

พระนคร : ประพันธ์สาส์น, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" นำบทพระราชนิพนธ์ของพระมหาธีรราชเจ้า พระนลคำหลวง มา
 เขียนบรรยายเป็นเชิงร้อยแก้ว โดยสอดแทรกบทโคลงพระราชนิพนธ์ในท้องเรื่องไว้เป็น
 ตอน ๆ ในขณะเดียวกันก็เขียนอย่างสมเด็จในพระปรีชาสามารถในเชิงวรรณกรรมของ
 พระองค์ท่านไว้

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. ผู้ชนะสิบทิศ. 8 เล่ม. พระนคร : สำนักพิมพ์คุงศึกษา,
 ม.ป.ป..

จะเค็ค ชาวเมืองทองอุ เป็นลูกแม่เลาชี พระนมหลวง จึงมีโอกาสศึกษาวิชา
 อาวุธในสำนักมหาเถรมังสินธุ วัคกุโสโก พร้อมกับมังตรา ราชบุตรพระเจ้าเมงกะยินโย
 และไคสนิทสนมกับตะละแมจันทราพินางมาแต่เยาว์ เมื่อเข้าวัยหนุ่มก็ผูกรักกับนางนั้น
 ครั้นเรื่องเปิดเผยขึ้น เมงกะยินโยจะลงโทษ มหาเถรก็ขอไว้ ส่งจะเค็คออกไปอยู่บ้าน

ขุนวัง ระหว่างนั้น ราชองครุฑเมืองแปร และสอพิण्या อนุชาพระเจ้ากรุงหงสาวดี เดินทางมาเจริญสัมพันธไมตรีกับทองอุ สอพิण्याมาพักอยู่บ้านขุนวัง ที่แรกเกิดพอใจใน นางนันทะวดีบุตรขุนวังซึ่งเป็นที่พอใจของมังทรากว๋าย แทนางนั้นพอใจจะเกิดจึงไม่ยินยอมพร้อมใจ ครั้นต่อมาสอพิण्याหันไปสนใจทะเลาะแม่จันทรา ก็พบว่าจะเกิดเป็นอุปสรรคอีก จึงร่วมกับไขลู คนสนิทวางอุบายใส่ร้ายจะได้คว่ำรักทรัพย์ จะเกิดจึงต้องปลอมชื่อเป็น มังฉวางไปบวชเณรอยู่ในวัดกุโสดกั้วคราว หลังจากช่วยพูดกับนางนันทะวดี ให้ยอมเป็นชายาของมังตราแล้ว มหาเถรก็ส่งจะเกิดไปอยู่กับครูคาบกะเหวียง ชื่อ ตะกะฉู เพื่อเตรียมฝึกเข้าประลองยุทธ ระหว่างจะเกิดก็อยู่กับตะกะฉู ไขลูออกไปเที่ยวแถบหมู่บ้านนั้น เกิดปะทะกับศิษย์ตะกะฉู คือ เนงบา สีออง และจาเลงกะโบ จะเกิดพยายามหาไขลูอยู่แล้ว ก็ดีโอกาสเข้าทอสูเอาชนะไขลูได้ เนงบา สีออง และจาเลงกะโบ บุตรตะกะฉู จึงนับถือฝีมือจะเกิด นางกัณฑิมาธิดาตะกะฉูก็พอใจในจะเกิดเช่นกัน

เมื่อฝึกวิชาครบเสร็จแล้ว จะเกิดก็พาเนงบา สีออง และจาเลงกะโบ เข้าทองอุ เพื่อเข้าร่วมประลองยุทธ เข้ามาถึงในเมือง สีอองก็เกิดวิวาทกับจีสะเบง ลูกขุนพลทอง-หว่านผู้ คั้นหนึ่งจะได้ถูกอุบายสอพิण्याใช้นางทองสาหลวงให้ลอบเข้าไปพบทะเลาะแม่จันทรา ตอนออกมา พบลูกน้องสอพิण्याคอยดักทำร้าย เกิดต่อสู้กัน จะเกิดและเพื่อนที่มาคอยช่วย ฆ่ากันเหล่านั้นตาย จึงหมดสิทธิ์จะเข้าประลองยุทธ มังตราผู้เรืองก็เข้าช่วยโดยส่งจะเกิด และพวกไปเป็นไส้ศึกเมืองแปร เพื่อเตรียมทำสงครามต่อไป เมื่อถึงแปรจะเกิดซึ่งใช้ชื่อ มังฉวางอาศัยความสามารถทางคีตพิณเป็นทางเข้ารับราชการ จนพระเจ้าแปรโปรดปราน คึงเป็นขุนวัง และให้เป็นครูสอนพิณแก่ทะเลาะแม่กุสุมา ราชธิดา พอดีราชองครุฑจากทองอุ มาพบเข้าก็จำได้ แต่แสร้งทำไม่รู้จัก ครั้นเห็นจะเกิดมีท่าพิรุชวารักทะเลาะแม่กุสุมา ก็ลอบทูลพระเจ้าแปรให้ทราบความจริง แล้ววางแผนให้ทะเลาะแม่กุสุมาเป็นเครื่องล่อให้จะเกิดหึงทองอุเสีย พระเจ้าแปรกับทะเลาะแม่กุสุมาพอใจจะเกิดอยู่แล้ว ก็ไม่คัดค้าน แต่อัครเทวีของพระเจ้าแปรไม่พอพระทัย พอดีกับชวงนั้นสอพิण्याเดินทางมาแปร เพื่ออภิเษกกับนาง อเททยา หลานหลวงเมืองแปรซึ่งเป็นกุ่มัน ไขลูซึ่งมากว๋ายเกิดวิวาทกับจาเลงกะโบอีก

จะเค็กรูว่าปีคความลับไม่อยู่ จึงรีบสั่งเนงมา ซื่ออง กลับตองอุ พร้อมกับส่งชาวถวาย
 มังตรา ไม่ให้ ผลิตลามาตีเมืองแปรซึ่งที่ยากเพราะรัยภูมิที่ ฝ่ายมังตราได้ข่าวจาก
 จะเค็กแล้ว แดงใจว่าจะเค็กเข้าข้างแปรเพราะหลงทะเลแมกสุมา จึงไม่ฟังคำเพื่อน
 รัยยกทัพมาแปรโดยเร็ว ทะละแมจันทราทราบเรื่องเป็นหวงจะเค็ก จึงส่งนางกันทิมา
 ข่าหลงสนิพลอมตัวเป็นชายตามมาถึงชะทัตของอุลอมแปร และจะเค็กถูกคุมตัวฐานเป็น
 ใสศึกพร้อมกับจาเลงกะโบ กันทิมาเข้ามาช่วยจะเค็กออกจากที่คุมขังได้ หลังจากกอง
 ทัตของอุพายแพกลับไปแล้ว กองทัตโมนินกำลังล้อมแปรอยู่ ระหว่างนั้นสอพินยาซึ่ง
 เปลี่ยนใจมารักกุสุมาวางอุบายหลอกเอานางกับพระอักรเทวีไปยัง หงสาวดีได้ จะเค็ก
 กลับถึงตองอุ อาศัยพระมหาเถรช่วยเหลือให้เข้าเฝ้ามังตราได้แล้วอาสาหาทหารกลับมาตี
 พวกโมนินเข้าแปรได้ ครั้นรู้ว่าทะเลแมกสุมาไปกับสอพินยา ก็คลั่ง ลมเดินทางไป
 หงสาวดีกับจาเลงกะโบ เมื่อถึงเมืองนั้น ได้ไปพักอยู่กับจำนงบ้านสาวัดดี และสนิ
 กับลูกสาวจำนงสองคน ชื่อปดละเตียงและเชิงสอญ จะเค็กครองข้างเผือกได้ เป็น
 ความชอบทำให้ได้เข้ารับราชการในเมือง (และเมื่อมีงานสมโภชร่าง ทะละแมกสุมาตาม
 เสด็จสะการะวุกที่ออกมาด้วย จึงได้พบกับ) และในงานสมโภชร่างนั้นจำนงถวายนาง
 เชิงสอญ ให้เป็นคนของทะเลแมกสุมา จะเค็กจึงใช้นางเป็นสะพานนำตัวเข้าไปพบทะเล
 แม่ได้ เพื่อที่จะชักขาดจากจะเค็ก ทะละแมกสุมาจึงส่งพระอักรเทวีกลับแปร ตัวนางเดิน
 ทางไปหาสอพินยาที่เมาะตะมะ แต่จะเค็กก็ตามไป เนาเมืองจึงนางมาจนได้ ครั้น
 กลับมาถึงเมืองแปรจะเค็กได้รับคำสั่งให้กลับตองอุโดยด่วน ทิดจะพาทะเลแมกสุมาไปด้วย
 แต่เกิดวิวาทกับเพราะพระอักรเทวียุยง จึงไปแต่ลำพัง ชาวเมืองตองอุต้อนรับอย่าง
 เอิกเกริก จะเค็กถูกมังตรามอมเหล่าเมามายจนทำร้ายทหารล้อมวังเป็นความผิดใหญ่
 พระมหาเถรจึงจับตัวมาตพระเสีย ทางฝ่ายแปรพระอักรเทวีลอบติดต่อกับสอพินยา วาง
 แผนทำลายกองทัตของอุ ไหนางโซอัว ลูกขุนพลแปรที่ต้องฆ่าตัวตายเพราะอุบายจะเค็ก
 ลอใจจิสะเบงลูกขุนพลตองอุให้หลงรัก จนยอมเป็นใสศึกฝ่ายหงสาวดี สอพินยาไปผูกมิตร
 กับโสตันพวกราชาโมนินซึ่งเหิงที่อั้งวะได้ พวกนี้ยกมาล้อมตองอุ มังตราออกรบก็พลาด

พลัง ใ้ช้ดูบายส่งตะละแม่จันทราไปดวงเภาความคิดจะเกิด จะเกิดก็ซ่อนกลให้ตะละแม่ลึก
 หัวออกมา อาสาออกจรจนไ้รับชนะจับไขดูไ้ สอพิณยาแตกพิศลับหงสาวดี แล้วจะเกิด
 อ่างเภารับส่งมิงตราไปรับตะละแม่กุสุมาจากแปรมารวมพิชื้อภิเษกพร้อมกับตะละแม่จันทรา
 โดยถวายนางโธ้อัวให้เป็นพระสนมเพื่อให้มิงตรายินยอมเห็นด้วย แต่ปรากฏว่านางเภา
 มารดาของตนคัดค้านอย่างรุนแรง จะเกิดจึงต้องส่งตะละแม่กุสุมาลับแปรโดยขออ้างว่า
 นางป่วย ไม่อาจเข้าเมืองไปรวมพิชื้อกับตะละแม่จันทราไ้ ส่วนตัวจะเกิดเมื่ออภิเษกกับ
 ตะละแม่จันทราไ้เดือนหนึ่งแล้ว ก็เดินทางกลับครองดู พระมหาเถรยังอยู่แปรต่อไป
 ทางหงสาวดีซึ่งสอຍันปายมาเป็นทูตขอแลกตัวทหาร สอຍันปายมากบดกับไขดู ทำดูบาย
 เอาตัวไขดูออกจากคุกไ้ ไขดูก็เดินทางไปแปร ลอบทำร้ายมหาเถรอากรศาหัส
 จะเกิดและมิงตราจึงเดินทางไปคูใจ จึงไ้พบขอเทศยา มิงตราพอใจนางและพระเจ้า
 แปรก็โปรดถวาย แตนางนั้นเคยปลงใจรักจะเกิดอยู่ก่อนแล้วจึงไม่ตกลงตาม จะเกิดไ้
 โอกาสสมสู่กับนางโดยลับ ๆ แล้ว เขียนสาส์นแจ้งเรื่องไปถึงตะละแม่จันทรา พร้อมกับฝาก
 นางไปในกระบวนเสด็จของมิงตรากลับครองดู ตนเองยกทัพไปที่หงสาวดี โดยวางดูบาย
 หลอกลให้ตั้งวะซึ่งเป็นพันธมิตรของหงสาวดีแยกไปครองดู ผลการที่กครั้งนั้น ในที่สุดหงสาวดี
 พ่ายแพ้ จะเกิดจับไขดูไ้ สะการระวุตพิและสอพิณยามาตัวตาย ตั้งวะยอมสงบศึก
 เมื่อมาไขดูเซนต์มหาเถรในงานประชุมเพลิงแล้ว จะเกิดจึงอภิเษกมิงตราขึ้นเป็นพระ
 เจ้าหงสาวดี ตนเองไ้ตำแหน่งมหาอุปราชกลับไปอยู่ครองดูพร้อมกับชายาทุกคน รวม
 ทั้งตะละแม่มินุ ชายาหมายของสะการระวุตพิ ซึ่งมิงตราประทานให้อีกนางหนึ่ง และ
 กันทิมาบุตรตะละฉฐี เนงบาเพื่อนร่วมสาวานของจะเกิดซึ่งไ้รับแต่งตั้งไปคุมตั้งวะ เกลยรัก
 นางกันทิมามาก่อน แต่ครั้งกล่าวขอนางกับตะละฉฐี กลับไ้รู้ว่านางนั้นรักจะเกิดอยู่ ก็เสีย
 น้ำใจละหน้าทีหนีไป จะเกิดตามหาไ้ไม่พบ จึงส่งนางกันทิมากลับไปอยู่บ้านเดิม เพื่อ
 แสดงความบริสุทธิ์ใจของตน ระหว่างนั้นมิงตราอยู่หงสาวดีไ้เป็นไฟจากฝรั่งปอร์ตุเกส
 รุบเลี้ยงฝรั่งมีฝีมือทำเหล้าไว้นูหนึ่ง ตั้งให้เป็นสมิงพิศตะละบะ แล้วยกทัพไปประชิดยะไซ
 พระเจ้ายะไซยอมหย่าศึก และถวายราชธิดา ชื่อตะละเจ้ามูชดาายเป็นบริจา นางนั้น
 ไ้ใกล้ชิดกับสมิงสอตุค ปลัดวังหงสาวดีเคิมซึ่งมิงตรามีไ้ปลดออก จนในที่สุดไ้เป็นชู้กัน

และร่วมมือกับสมิงพิศตะบะ บยุ่งให้จะเค็ดแถกัร่าวกั้มังตรา แต่ไม่สำเร็จ จะเค็ดจับ
 เค้าได้ แต่ยังไม่ไคทำการสิ่งไค ก็พอไคไคชาวอยุธยาจะสงัพิมพ์มาตีเมืองทวาย มังตรา
 ใจเรื่วกัยกัท่พุกกลงไปจนถึงอยุธยา ทำศึกกันจนพระศรีสุริโยทัยขาดคอช้าง แล้วก็ถอยกลับ
 โดยวางอุบายให้อยุธยาแตกกับพินูโลก เมื่อกลับมาถึงหงสาวดี จะเค็ดก็ไครู้เรื่องขุสาว
 ระหว่างสมิงสอดคุคกับตะละเจ้ามูชอขายอย่างชัดเจน สมิงสอดคุครู้ว่าวาจะเค็ดแถกัใจตน
 จากตะละเจ้ามูชอขาย ก็รีบคำเนิงการคิดตอกกับมะเถารามะ ซึ่งเป็นเื่อราชวงศ์หงสาวดี
 เคิม จะเค็ดใช้วิธีทอคไมตรีให้ตะละเจ้ามูชอขาย แล้วชวนกลตั้งจรเลงกะโยเป็นขุนวัง
 ตักหน้าสมิงสอดคุค ตนเองรีบไปเมืองยะไซตามคำสั่งของมังตรา กอนออกเคินทางไป
 มังตราไคเอยปากตั้งจะเค็ดเป็นรัชทายาทของตน

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "ผู้ชนะสิบทิศ (ภาคละคร)," เชือกทองไม้ดอก.
 พระนคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, ม.ป.ป.

ตอนหนึ่งของผู้ชนะสิบทิศ ที่ "ยาขอบ" ไคคักแปลงเป็นบทละครให้แสดงในสมัย
 โนนั คือตอนที่จะเค็ดจะกระทำยุทธหัตถีกับพระเจ้าแปร ผู้มีพระคุณตอตน ทำให้จะเค็ด
 เกิดความกังวล แต่เนิงมา จาเลงกะโย และสื่ออง ไคพุกปลอบใจว่า การกระทำครั้ง
 นี้ไม่ไชอกตัชญ แต่เป็นหน้าทีที่จจะเค็ดจะตองทำ ตะละแมกสูมาทักพ้อตอว่า จะเค็ดจึง
 อธิบายให้นางฟังว่า ถึงแมเขาจะรักนางมากเพียงไค แต่เขาก็รักตองอุมากกว่า และจะ
 ตองทำไปตามหน้าที "ยาขอบ" เขียนเป็นบทสนทนา โต้ตอบ ของตัวละคร อธิบาย
 การจัดฉากและการแสดงท่าทางประกอบของตัวละคร พร้อมทั้งบทเพลงที่ตัวละครร้อง
 ประกอบในฉาก

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. พรายสวาท. พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2506.

สุนทร เอกจิตต์ รักอยู่กับ สมร สุวพันธุ์ และกำลังจะแต่งงานกัน ก็เกิดฆาต-
 กรรมลึกลับในบ้านเอกจิตต์ คือ พระยาเมธีธรรมสุนทร พี่ชายของสุนทร เอกจิตต์ ถูก

มาตายอย่างน่าพิศวงด้วยมีคชายง ซึ่งมีอักษรย่อสลักที่ค้ำมมีควา ซ.ม. การแต่งงาน
ของหนุ่มสาวทั้งสองจึงต้องระงับไปชั่วระยะหนึ่ง เพราะสุนทร เอกจิตต์ ต้องการความช่วยเหลือ
สืบสวนคดีฆาตกรรมนี้กับเพื่อนนายตำรวจของเขา คือ วิจิต หลังจากการฆาตกรรมพี่ชาย
ของเขาไม่นาน คุณหญิงประสาธน์ พี่สะใภ้ของเขาก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับหลวงภักดี
อย่างเปิดเผย จนเป็นที่เลื่องลือในวงสังคม สุนทร เอกจิตต์ ได้พบผ้าเช็ดหน้าหลวงภักดี
ในบ้านของพี่ชายของเขา มีอักษรย่อ ซ.ม. บักที่มุมผ้าเช็ดหน้า จึงทำให้เกิดสงสัยในตัวของ
หลวงภักดี มากยิ่งขึ้น ในที่สุด สุนทร และวิจิต ก็เดินทางไปสืบเรื่องราวที่เชียงใหม่
โดยสังเกตจากอักษรย่อ ซ.ม. ที่มีคชายงซึ่งเป็นมีประภักโดยนักโทษในคุกเชียงใหม่
ได้ความว่า หลวงภักดี ๆ คือนักโทษแหกคุกจากเชียงใหม่ คุณหญิงประสาธน์ คือภรรยา
เดิมของนักโทษแหกคุก แต่ได้แต่งงานกับพระยาเมธีธรรมสุนทร เมื่อได้เข้าครอบครอง
ทรัพย์สินสมบัติแล้ว จึงคิดการร่วมกับสามีเดิม สังหารสามีคนใหม่ เพื่อจะได้อยู่กับสามีคน
เดิม ผู้เป็นนักโทษแหกคุกและปลอมตัวมาในนามหลวงภักดี

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เรื่องแพง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

ลอ ชายฉกรรจ์ ลำสัน แห้งบ้านสร้าง เป็นคนขยันขันแข็งในการทำงานตั้งแต่
เข้าจรดเย็น อาศัยอยู่ในบ้านพอเขาพิศ ซึ่งมีลูกสาว 2 คน คือ เพื่อน และ แพง
หญิงสาวทั้งสองหลงรัก ลอ มาก ในชั้นแรกชายหนุ่มหลงรักแต่แม่เพื่อน ส่วนแม่แพงนั้น
ลอ รักเหมือนน้องสาว ต่อมาแม่เพื่อนทรายน้องสาวของหลอนก็หลงรัก ลอ จึงเกิด
ความไม่พอใจ จนกระทั่งฝ่ายชายต้องให้สัตย์สาบานว่า ถ้าเขาไปรักหญิงอื่นนอกเหนือจาก
แม่เพื่อนแล้ว ก็ขอให้ภัยพิบัติเกิดแก่ตัวเขา ต่อมาคำสาบานของลอ ก็เป็นจริง เพราะ
แม่แพงตั้งครรภักกับเขาและสิ้นชีวิตตอนคลอดลูก ลอ ผู้รักษาคำสัตย์สาบานจึงฆ่าตัวตาย
ตามแม่แพงในที่สุด ชาวบ้านบ้านสร้างจึงตั้งศาลเจ้าของเจ้าลอ ขึ้นเป็นที่สักการะบูชา
เพราะศรัทธาความซื่อสัตย์ในคำสาบานของเขา

ยาขอบ [โขติ แพร่พันธุ์]. "มะกะโท," เชือก้องการไม้คอก. พระนคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, ม.ป.ป.

มะกะโท เชื้อสายรามัญ รับราชการตำแหน่งขุนวังในสมัยพระร่วงเจ้า เป็นที่โปรดปรานมาก เพราะขุนวังชั้นหมื่นเพียรในหน้าที่ราชการ เมื่อพระร่วงจะยกทัพไปปราบชวา ก็ได้มอบหมายให้มะกะโทดูแลราชการแทนพระองค์ ทำให้ได้พบกับราชธิดาเทพสุดาสร้อยคาว และผูกพันรักใคร่กันที่สุดในที่สุด แต่เรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้นนี้ พระยาเจ้าได้ขุ่นคั่งทราบเรื่องโดยตลอด และได้ว่ากล่าวตักเตือนมะกะโทให้เลิกถึงฐานะของตน ซึ่งไม่คู่ควรกับราชธิดา มะกะโทจึงนำความไปปรึกษาราชธิดา และคิดที่จะหลบหนีไปอยู่เมาะตะมะ ราชธิดาขอติดตามไปด้วย คนทั้งสองจึงหนีตามกันไป ต่อมามะกะโทจับอติมามางเจ้าเมืองเมาะตะมะ สำเร็จโทษเสียเพราะคิดร้ายต่อตน แล้วตัวมะกะโทเองขึ้นครองเมืองเมาะตะมะสืบต่อไป สมเด็จพระร่วงเจ้าพระราชทานอภัยโทษแก่มะกะโทในเรื่องที่ผ่านมา และได้ทรงแต่งตั้งให้มะกะโทเป็นพระเจ้าฟ้ารั่ว ครองเมืองเมาะตะมะต่อจากอติมามาง

ยาขอบ [โขติ แพร่พันธุ์]. "มัลลิกา," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

มัลลิกา ธิดาของผู้อำนวยการบริษัท ตกหลุมรัก นายธนุ ผู้ช่วยผู้จัดการบริษัท บิคาหลอน มัลลิกายบรรยายความรู้สึกในใจที่มีต่อธนุไว้ในสมุดประจำวัน แต่เกรงว่าบิคามารดาของหลอนไม่พอใจที่หลงรักธนุ เพราะเขามีความค้อยกว่าหลอนในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านทรัพย์สมบัติ ในที่สุดผู้ใหญ่ทั้งสองของมัลลิกา ก็ทราบเรื่องจากบันทึกประจำวันของหลอนในระหว่างที่ล้มเจ็บลง และเพื่อหาธนุ บิคาของหลอนรู้สึกผิดสังเกตุ และพบสมุดเล่มนั้น ทานอ่านโดยตลอดจึงทราบเรื่องอย่างแจ่มแจ้ง ในตอนแรกมารดาของมัลลิกาไม่พอใจมาก แต่บิคาของเธอเพื่อนให้มารดาหลอนนึกถึงชีวิตรักของเขาทั้งสองเมื่อยังหนุ่มสาว บิคาหลอนเป็นคนเหลวไหล แต่ก็เอาดีได้หลังจากแต่งงานแล้ว

ชญุ ซึ่งเป็นคนดี ชื่อสัตย์ในหน้าที่การงาน จึงไม่ควรรังเกียจเลย มารดามักอดิคาเห็น
ควยและสนับสนุนให้คนทั้งสองได้ครองรักกันที่สุดในที่สุด

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "มุ่มมืค," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

พระยามนุสาราจารย์ เจ้าของคฤหาสน์มีธิดาชื่อ โลมใจ กระทั่ง ผู้อาศัยอยู่ใน
บริเวณบ้านเจ้าคุณมยุ ๑ มีบุตรชาย ชื่อ วรรณ เด็กทั้งสองเติบโตมาด้วยกัน มีความใกล้ชิด
ซิดสนิทสนมกันมาก จนกระทั่งเมื่อเป็นหนุ่มเป็นสาว ความใกล้ชิดก็กลายเป็นความรัก
เมื่อบิดาของทั้งสองฝ่ายทราบก็คัดค้าน โดยเฉพาะเจ้าคุณมยุ ๑ หนุ่มสาวทั้งสองจึงต้อง
ลอบพบกันในเวลากลางคืน ต่อมาวรรณได้รับทุนจากรัฐบาลไปเรียนต่อต่างประเทศ
วรรณ กับ โลมใจ จึงเกิดความคิดที่จะมีความสัมพันธ์กันให้ลึกซึ้งเหมือนสามีภรรยา เพื่อ
จะได้เป็นเครื่องยืนยันความรักที่มั่นคง กระทั่งผู้เป็นบิดาของวรรณทราบเรื่องราว จึง
ไม่ยินยอมให้บุตรชายทำเช่นนั้น และให้เหตุผลว่า เป็นการเอาเปรียบฝ่ายหญิง เจ้าคุณ
มยุ ๑ แอบได้ยินคำพูดของกระทั่งที่คัดค้านบุตรชายของเขา ก็รู้สึกพอใจ และสำนักใน
คุณความดีของกระทั่ง เจ้าคุณมยุ ๑ จึงยินยอมให้หมั้นหมายโลมใจกับวรรณไว้ก่อนที่จะ
เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "มาเอนรักกันเถอะ," ประชามิตร, 1 พฤษภาคม
2481, หน้า 15.

"ยาขอบ" เขียนเรื่องสั้นเรื่องนี้ให้เพียงตอนเดียว คือตอนเริ่มต้นเรื่อง ลงใน
หนังสือพิมพ์รายวัน "ประชามิตร" เขาเริ่มเรื่องด้วยการบรรยายจากที่คู่รักหนุ่มสาวคู่
หนึ่ง นั่งเคลียดลอกกันมาในรถ อย่างมีความสุขไปสู่จุดหมายปลายทาง คือบ้านของ
ฝ่ายหญิง

ยาขอบ [โขติ แพร่พันธุ์]. "มารหัวใจ," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

มาลีกับประมาธ เป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนกันมาตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโตเป็นหนุ่มสาว ความสนิทสนมและใกล้ชิดที่เคยมีมา ก็เปลี่ยนไปเป็นความรัก เมื่อประมาธจบมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก็ไปศึกษาต่อที่ปิ้ง ทั้งสองอาศัยรักกันมาก และต่างให้สัญญารักไว้ต่อกัน หลวงไพรัชพิสิทธิ์ หนุ่มโสด สำเร็จการศึกษาจากยุโรป เป็นเพื่อนบ้านคนใหม่ของมาลี ได้ซื้อที่ดินและบ้านของบิดาของหลอนซึ่งอยู่ถัดไป หลวงไพรัชพิสิทธิ์พอใจในความงามของมาลีมาก จนถึงกับสว่ขอหมั้นของหลอน ชุมวิจารณ์พอใจในความเป็นผู้ใหญ่ มีการศึกษาดี และมีทรัพย์สินสมบัติของหลวงไพรัชมาก จึงตกลงยกธิดาให้ มาลีจำต้องปฏิบัติตามความเห็นชอบของบิดามารดา หลอนจึงจำต้องแต่งงานกับหลวงไพรัช ครอบงำกันโดยไม่มีความสุข

ยาขอบ [โขติ แพร่พันธุ์]. "มีพรสวรรค์อันใดในนักประพันธ์หรือ," รวมอมตะนิยาย ยาขอบ. เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

ผู้ที่เป็นนักประพันธ์นั้น นอกจากจะหาความรู้ความชำนาญด้วยการฝึกฝนตาม ทฤษฎีการประพันธ์แล้ว ยังต้องมีพรสวรรค์ในการเขียนคิดตัวมาตั้งแต่กำเนิด พรสวรรค์ที่นักประพันธ์มีประจำตัว คือการที่สามารถเขียนบรรยายสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยอาศัยภาพคิด หรือจินตนาการอันซาบซึ้งของเขาเอง และสิ่งที่บันดาลใจให้เกิดจินตนาการ ก็คือ ประสบการณ์ในชีวิตจริงของผู้เขียน

ยาขอบ [โขติ แพร่พันธุ์]. "แม่ทองประศรีกับแม่เทพทอง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เขียนเชิงวิจารณ์เปรียบเทียบลักษณะความเป็นแม่ของแม่ชุนแผนและชุนช่าง ก็คือ แม่ทองประศรีกับแม่เทพทอง แม่ทองประศรีเป็นแม่ที่ดี โดยการให้การศึกษานักลูกชาย

เพราะคนไม่มีทรัพย์สินสมบัติมากมายอันใด เนื่องจากสามีถูกประหารชีวิต ทรัพย์สินสมบัติก็ถูกริบ ส่วนแม่เทพทอง ไม่ได้อบรมลูกให้ได้รับการศึกษา แต่เป็นแม่ที่ถ่วงการให้เงินขุนช้างไปเที่ยวไปเล่นไต่ตามชอบใจ แม่ทองประศรีเป็นแม่ที่นำนับถือสำหรับคนทั่วไป แต่แม่เทพทองจะเป็นที่นำนับถือก็เฉพาะแต่ขุนช้างเท่านั้น

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "แม่หม้ายซึ่งไม่เคยมีตัว," เชอทองการไม้คอก.

พระนคร : ประพันธ์สาส์น, ม.ป.ป.

ชฎาใจ รักและ เหน็ดเหน็ดรักกรินทร์ ชายหนุ่มซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามชายในอุดมคติของเธอ เธอได้บันทึกความรู้สึกที่มีต่อกรินทร์ลงในสมุดบันทึกส่วนตัวว่า ความรักเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมากกว่าเงินตรา แต่ชฎาใจ ก็ยังไม่กล้ามอบกายและใจให้กรินทร์ เพราะเขามีภรรยาอยู่ก่อนแล้ว อย่างไรก็ตาม เธอก็รู้สึกหวั่นไหวทุกครั้งที่ได้กรินทร์ขอให้เธอแต่งงานกับเขาโดยไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับทางกาย แต่เป็นการแต่งเพื่อผูกมัดชฎาใจให้รักเขาเพียงคนเดียว ในระหว่างที่เขาไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ เมื่อกลับมาแล้วจึงจะมาอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา แต่ความหวังของชฎาใจสูญสลายไปสิ้น จนเธอต้องเสียสละและเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลโรคจิต เมื่อทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่า กรินทร์สิ้นชีวิตเนื่องจากเส้นโลหิตในสมองแตกขณะกำลังกำกับการแสดงภาพยนตร์ในฮอลลีวูด ด้วยเหตุนี้ ชฎาใจจึงเป็นแม่หม้ายซึ่งไม่เคยมีตัว

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เมียน้อย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." พระนคร :

สำนักพิมพ์ดวงกมลศึกษา, ม.ป.ป.

ณาคิต สาวใหญ่วัย 25 ผู้มีความงามและความประพฤติเรียบร้อย ตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียน ต้องตกเป็นภรรยาของเพื่อนร่วมงานชาย ซึ่งได้รับเลื่อนขั้นเป็นผู้จัดการบริษัท ชื่อพัลลภ ยิ่งพูน ซึ่งมีครอบครัวแล้ว โดยพัลลภอ้างว่า เขาหลงรักหลอนมานานปี ในตอนแรกณาคิตก็รู้สึกไม่พอใจ และโกรธแค้นพัลลภที่ทำลายความเป็นสาวของเธอ

แต่ต่อมาเขอก็หลงรักเขา เพราะความสุภาพ อ่อนโยน และการง้อของเขา วันหนึ่ง ภรรยาของพิลลภ แวะมาที่ทำงานและสนทนากัน เรื่องความเสียหายในการมีภรรยา น้อย ญาติซึ่งร่วมวงสนทนาอยู่ควยรู้สึกไม่สบายใจมาก เพราะเกรงว่าภรรยาของพิลลภจะ ทราบเรื่อง จากการสนทนา พิลลภแสดงความคิดเห็นว่า การมีภรรยา น้อยนั้น ไม่เสีย หายแต่อย่างใด เพราะในขณะที่เดียวกันสามีก็ยังคงรักภรรยาเดิมอยู่ไม่เสื่อมคลาย

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เมื่อข้าพเจ้าขึ้นศาล," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."
เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เป็นบทความที่ "ยาขอบ" เขียนเปิดเผยถึงสาเหตุของการที่เขาต้องขึ้นศาล เป็นครั้งแรกในขณะที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ "สุริยา" เนื่องจากเขาได้นำเรื่อง สั้นเรื่องหนึ่งลงในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น เป็นเรื่องท่านองคภูสาว ซึ่งชื่อนางเอก สถานที่เรียน และบ้านเลขที่ เกิดไปพ้องกับคนจริงเข้า "ยาขอบ" ยอมรับสารภาพต่อศาลว่า เป็นเรื่อง ที่รับมาจากนักเขียนสมัครเล่น ศาลจึงลดค่าปรับให้จาก 5,000 บาท เป็น 800 บาท อีกเรื่องหนึ่ง ก็การลงข่าวเรื่องสามีตามไปหึงภรรยาที่บ้านชายชู้ โดยโชติมีคณที่ระหอง แต่ความจริงปรากฏว่า สามีเข้าใจผิด ภรรยาของเขาไปขอยืมเงินชายคนนั้น เท่านั้นเอง หนังสือพิมพ์ "สุริยา" จึงถูกปรับข้อหาหมิ่นประมาทอีก 500 บาท "ยาขอบ" นำเรื่อง ทั้งสองมาเขียนเพื่อชี้แจงให้ผู้อ่านเห็นว่าการเป็นนักหนังสือพิมพ์นั้น เป็นอาชีพที่เสียง- อิศรายมาก

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "'ยาขอบ' สอนตัวเอง," ยาขอบอนุสรณ์.
พระนคร : สยามหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.

เป็นกลอนสุภาพที่ "ยาขอบ" เขียนสอนตัวเองว่า ควรเป็นคนที่มีจิตใจสุขุมเยือก เย็น มีความคิดรอบคอบ ใ้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยนต่อกันทั่วไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ คนรักมากกว่านี้ ในตอนสุดท้าย "ยาขอบ" ได้เขียนเป็นเชิงเตือนผู้รักทั้งหลายว่า ให้ถนอม นำใจกันเพื่อจะไถ่ครองรักกันสืบไป

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "รักแท้," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

หลวงศรีบุรีรักษ์ มีภรรยา ชื่อ เตือนใจ มีบุตรด้วยกันแล้ว 1 คน ครอบครัวของคุณหลวงมีความสุขราบรื่นดี แต่ความจริงที่ไม่มีใครทราบก็คือ ในขณะที่เดียวกัน คุณหลวงแอบรักอยู่กับหญิงสาวเตือนใจ ภรรยาของตน แม้ว่าต่อมาจะมีชายอื่นมาสู่ขอหญิงใจ ก็ไม่ยอมแต่งงานด้วย เธอตั้งใจครองตัวเป็นโสดตลอดไป โดยขอมีแต่ความสัมพันธ์ทางใจกับพี่เขยหลอนเท่านั้น

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "รักและร้าง" รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" ได้แรงบันดาลใจในการเขียนเรื่องนี้จากเรื่องเดิมของ "แม่มองค์" ซึ่งเคยเขียนลงในนิตยสาร โดยมี ทองจันทร์ สานตศิริ ตัวเอกของเรื่องหลงรักสาวงาม 6 คน ในเวลาเดียวกัน แต่ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเลือกคนไหนดี และให้ผู้อ่านเป็นผู้ตัดสินใจเพื่อชิงรางวัล "ยาขอบ" ได้นำเรื่องมาดัดแปลงและเพิ่มเติมให้ทองจันทร์ สานตศิริ ได้สาวงามทั้ง 6 คน เป็นภรรยา และต้องเลิกร้างกันไปทั้งหมด โดยเขียนเป็นทำนองจดหมายของทองจันทร์ มีถึงเพื่อนสนิท ชื่อ ประพันธ์ เล่าเหตุการณ์ในชีวิต **ครอบครัวของเขาแต่ละครั้ง** และรำพันถึงความอาภัพในเรื่องความรักของตน ทำให้ผู้อ่านสงสารและเห็นใจทองจันทร์ สานตศิริ ในเรื่องความผิดหวังในชีวิตคู่ตลอดมา "ยาขอบ" ตั้งชื่อให้ใหม่เพื่อให้เหมาะสมว่า "รักและร้าง"

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "รักหลังราชบัลลังก์," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เรื่องนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ "ยาขอบ" กล่าวไว้ในคำนำของเรื่องว่า เป็นเรื่องเสียนพงสาวคารไทย คือเรื่องราวการเป็นขู้ของขุนวรวงษาธิราช กับแม่อยู่หัวศรีสุภาจันทร์

ซึ่งถูกบันทึกไว้ว่าเป็นความชั่วร้ายในประวัติศาสตร์ไทย เพราะความบันทึกพงศาวดารเดิม
นั้นกล่าวว่า แม้อยู่หัวที่สุโขทัยก็สนับสนุนให้ขุนวรวงษาธิราช ได้เป็นกษัตริย์ในที่สุด แต่
ต่อมาเสนาบดีของกษัตริย์องค์เก่าได้รวมมือกันจับทั้งสองคนประหารชีวิต เมื่ออ่านเรื่อง
ตามพงศาวดารแล้ว การกระทำของคนทั้งสองเป็นความชั่วร้าย แต่ในเรื่องเขียน
พงศาวดารนี้ "ยาขอบ" ได้ชี้แจงให้เห็นถึงความเป็นปวงชนที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงกิเลสเรื่อง
รักใคร่ได้ และไม่ถือว่าการที่คนทั้งสองรักกันนั้น "ผิด" ที่ธรรมดา แต่ถือเพียงว่า
"บกพร่อง" ในประเพณีสมัยนั้นเท่านั้น "ยาขอบ" เขียนเรื่องนี้ให้ผู้อ่านมีความเห็นใจ
ขุนวรวงษาธิราช แทนที่จะซ้ำเติม เหมือนในพงศาวดาร

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เรื่องธรรมดา" รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

กลางคืน ตอนข้างขึ้น เดือนสี่ของทุกปี ชาวบางปะอินถือเป็นประเพณีการตัก
บาตรทราย คือการตักทรายจากลำคลองไปให้วัด ซึ่งเป็นโอกาสหนึ่งที่หนุ่มสาวชาวบ้าน
จะได้พบปะเกี้ยวพาทัน เคลือบหนุ่มชาวบ้านดินนั้นหลงรักแม่จันทร์กะพ้อ ลูกสาวผู้ใหญ่
บ้านแจ่ม และได้ขอสะไบของแม่จันทร์ไว้คู่ต่างหน้า ฝ่ายหญิงก็ตอบเสียงไปว่า ให้ไป
ลอกเอาจากองค์พระทราย ซึ่งเธอจะหมั้นให้ในกลางเดือน 4 การเกี้ยวพาทันของหนุ่มสาว
ที่พบปะกันในงานวัดสมัยโน้น ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เรื่องอ่านเล่น ๆ จากเรื่องจริง," รวมอมตะนิยาย
"ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เป็นเรื่องที่ "ยาขอบ" เขียนลงหนังสือเทพศิรินทร์ เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะอุป-
นิสัยที่แปลกประหลาดของเพื่อนร่วมชั้นเรียนตั้งแต่สมัยยังเรียนร่วมกัน ตัวละครแต่ละตัว
ในเรื่อง ก็คือเพื่อนแต่ละคนของเขานั้นเอง แต่ "ยาขอบ" ไม่ได้กล่าวชื่อจริงไว้ในเรื่อง
ด้วยเพื่อเป็นการรักษาเกียรติของเพื่อน

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เราทำอะไรจากเขา," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."

เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เป็นบทความที่ "ยาขอบ" เขียนขึ้นเพื่อเป็นมิตรพลี ให้แก่ "บุศราคัม" หรือ สุกใจ พุทธิศาสิกขร นักประพันธ์ร่วมสมัยซึ่งเคยร่วมโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ด้วยกัน แต่เพิ่งมารู้จักสนิทสนมกันในภายหลัง เมื่อได้ใช้ชีวิตเที่ยวเตร่ ค่ำสุราร่วมกัน. "ยาขอบ" กล่าวว่า "บุศราคัม" เป็นคนรักเพื่อนมาก เป็นคนโอบอ้อมอารี ให้ความช่วยเหลือเพื่อน ตลอดเวลามากกว่าที่ให้แก่ครอบครัวตนเอง จนแทบกล่าวได้ว่าชีวิตของบุศราคัมเป็นของเพื่อน และชีวิตของเพื่อนเป็นของเขา

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "รอยโกรอยเกวียน," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."

เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

กฤษ ธรรมภาที หนุ่มโสดรูปงาม หลงรัก ปอง ภรรยาสาวของคุณพระวิเศษ-พจนารถ ซึ่งมีบุตรชายที่เกิดจากคุณพระแล้วคนหนึ่ง ต่อมาคนทั้งสองลักลอบหนีไปอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข จนกระทั่งปอง สิ้นชีวิตไปก่อนกฤษ กฤษจึงไคว้ลี้ภัย สวรรุณ 17 มาเป็นภรรยาคนที่ 2 และมีบุตรด้วยกัน 1 คน เมื่อเปรียบเทียบอายุแล้ว กฤษอายุมากกว่าภรรยาสาวคนใหม่ของเขาถึง 3 รอบ กระบี่โคที่เขาเคยก่อไว้ในอดีต ไค้กลับมาส่องตอบ เหมือนรอยเกวียนที่ตามรอยโค กล่าวคือ วัลลีย์เป็นฐูกับภรรยาตนเองแท้ และหนีตามกันไปเช่นเดียวกับที่ ปอง เคยหนีตามกฤษ มา

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "โศกกลาง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เขียนเป็นจดหมายจาก "ยาขอบ" ถึง ขุนอารีเพื่อนร่วมโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ด้วยกัน ผู้ซึ่งออกไปทำไร่อยู่หัวเมือง บอกข่าวเกี่ยวกับที่มั่วๆของ เทพศิรินทร์ มีชัยชนะในการแข่งขันกับที่มั่วโรงเรียนอัสสัมชัญ ไค้รับได้ เกียรติยศร่นกลาง ซึ่งยังความปลื้มปิติให้

ศิษย์เก่าเทพศิรินทร์ และศิษย์ปัจจุบัน ที่ไปร่วมให้กำลังใจทุกคน ในจดหมายไขข้อความ
บรรยายลักษณะและวิธีการเล่นของทั้งสองฝ่าย การเชียร์ของกองเชียร์ จนกระทั่งจบ
การแข่งขัน และนักกีฬาของโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ขึ้นรับรางวัลได้อย่างชัดเจน

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. สามก๊กฉบับวิพาก. 2 เล่ม. พระนคร : สำนักพิมพ์
ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

คำเนินความตามลำดับเรื่องในสามก๊ก แต่ใช้ฉบับของ Brevitt Taylor
เป็นหลัก เริ่มแต่สิ้นรัชกาลพระเจ้าเลนเต้ แล้วเกิดเหตุวุ่นวาย ทำให้ตัวละครต่าง ๆ
เริ่มมีบทบาท ตั้งแต่ตั้งโต๊ะถูกเรียกตัวเข้ามาปราบกบฏ แล้วเข้ายึดอำนาจเสียเอง
จนกระทั่งเกิดจลาจลทั่วไป แยกแยกกันเป็นสามก๊ก วิธีที่เล่านั้นใช้เลือกตัวละครที่เห็นว่า
มีบทบาทสำคัญออกมากล่าวถึงทีละตัว เล่าถึงประวัติเดิมและบทบาทเท่าที่ปรากฏอยู่โดย
ตลอดเรื่อง ประกอบคำวิเคราะห์และวิจารณ์ของผู้เล่า ตัวที่สำคัญมากก็เล่าเป็นเรื่อง
สมบูรณ์ มีรายละเอียดประกอบมาก เช่น ตั้งโต๊ะ โจโฉ เล่าปี่ จิวยี่ ชงเบ้ง จูล่ง
ม้าเจียว กวนอู เกียวหุย ลีโป้ ส่วนนอกนั้นก็กล่าวถึงสั้น ๆ เฉพาะจุดสำคัญเด่น ๆ
ไม่ว่าดีพิถันในค่านิยมของโครงสร้างเท่าใดนัก

ตั้งโต๊ะ เดิมเป็นผู้ครองเมืองเซินสี เกษายแพ่งโจรโพกผ้าเหลือง เมื่อ
ถูกเรียกตัวเข้ามาปราบจลาจลในเมืองหลวงก็ดีโอกาสยึดอำนาจ สร้างเมืองใหม่
แต่ภายหลังเกิดแตกร้างกับลูกเลี้ยง คือ ลีโป้ เพราะนางเคี้ยวเสียนเป็นเหตุ ในที่สุด
ถูกลีโป้และพวกของนางฆ่าตาย ทราบศพถูกฆ่าเผาหลกสูญไป

โจโฉ เดิมเป็นทหารผู้น้อยอยู่ในเมืองหลวง เมื่อตั้งโต๊ะยึดอำนาจ ก็ร่วมมือ
กับอองอุ้นวางแผนฆ่าตั้งโต๊ะเสีย แต่กลแตกจึงหนีไปส้องสมผู้คนปราบโจรโพกผ้าเหลือง
จนมีอำนาจขึ้น ได้เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน พอถูกโจรโพกผ้าเหลืองฆ่าตายที่เมือง
โตเกียว

เล่าปี่ มีศักดิ์เป็นอาของพระเจ้าเหี้ยนเต้ เป็นเพื่อนร่วมสาบานกับกวนอูและ

เที่ยวหุย ไ้ร่วมกับโจโจปราบโจรโพกผ้าเหลืองจนมีความชอบ แต่เกิดบาดหมางกัน เพราะโจโจตีคนเสมอพระเจ้าเหี้ยนเต้ เล่าปีจึงปลีกตัวออกไปของสมเด็จพระเจ้ามหาธรรมราชา คือขงเบ้งมาเป็นทีปรึกษา และตั้งตนขึ้นเป็นใหญ่ก๊กหนึ่งในสามก๊ก และไคนองสาวของ ชุนกวนผู้นำอีกก๊กหนึ่งเป็นภรรยา พยายามขยายอาณาเขตออกไปโดยการทำสงคราม ในที่สุดเสียทั้งกวนอูและเที่ยวหุย ตนเองหลังจากแพ้ความก๊กของตนแตกทัพแล้ว ก็ตรอมใจตาย

จิวยี่ เป็นเพื่อนของชุนเซ็ก ที่ชุนกวน และเป็นนักรบเอกของเกงจิ๋ว เริ่มมีบทบาทสำคัญเมื่อโจโจมาชวนให้รวมรบเล่าปี แต่ขงเบ้งให้ขู่มายดลวงให้จิวยี่กับโจโจทำสงครามกันเอง จิวยี่ตั้งตนเป็นคู่ปรับทางปัญญากับขงเบ้ง พยายามเอาชนะแผนการของขงเบ้งหลายครั้ง แต่ไม่สำเร็จ รากเลือดตายเพราะแพกลขงเบ้ง

ขงเบ้ง เดิมอยู่เขาโง่ลังกั้ง รับอ้อนวอนของเล่าปีเป็นที่ปรึกษาช่วยทำสงครามกับโจโจและชุนกวน จนกระทั่งเล่าปีตั้งตัวเป็นกษัตริย์ได้สำเร็จ เมื่อเล่าปีตายก็ช่วยพระเจ้าเล้าเสี้ยนทำสงครามต่อไป จนสิ้นชีวิตระหว่างทำศึกกับสุมาอี้

จูล่ง เป็นชาวเมืองเสียงसान เคยเป็นทหารของกองขุนจัน เก่งเชิงทวน แต่เมื่อกองขุนจันถูกอ้วนเสี้ยวฆ่าตาย ก็มาฝากตัวกับเล่าปี เป็นทหารประจำตัว มีความชอบในสงครามหลายครั้ง ครั้งสำคัญคือช่วยเอาตัวเล้าเสี้ยนเมื่อยังเป็นทหารก่อกองทัพโจโจกลับมาหาเล่าปีได้ ตายอย่างสงบในรัชกาลพระเจ้าเล้าเสี้ยน

กวนอู เป็นชาวโก่เหลียง ต้องคดีฆ่าคนตายหนีมาพบเล่าปี ไล่สาบานตัวเป็นพี่น้องกัน และไปช่วยปราบโจรโพกผ้าเหลือง ได้มีความชอบ ครั้งหนึ่งต้องกลโจโจพลัดกับเล่าปี ไปอยู่กับโจโจ โจโจพยายามหวานล่อมเอาตัวไว้ แต่กวนอูถือคติอยู่ต่อเล่าปี จึงหันกลับไปอยู่กับเล่าปี เป็นทหารเอกมีฝีมือเชิงง้าว ภายหลังโคเป็นเจ้าเมืองเกงจิ๋ว ถูกชุนกวนจับได้และฆ่าเสีย

เที่ยวหุย น้องร่วมสาบานของเล่าปีและกวนอู เดิมมีอาชีพขายสุรา มีฝีมือทางทวน เป็นทหารเอกของเล่าปี ร่วมงานกันตั้งแต่ปราบโจรโพกผ้าเหลือง เสียที่ขอบเม่าสุราอาละวาด จึงถูกทหารของตนเองลอบฆ่าในระหว่างเกณฑ์คนไปทัพ เพื่อแก้แค้น

ให้ทวนดู

ลีโป้ ชาวเตงจิว เดิมเป็นทหารของเตงหงวน แล้วฆ่าเตงหงวนเพื่อจะได้เป็น
บุตรบุญธรรมของตั้งโตะ ภายหลังฆ่าตั้งโตะเสียแล้วของสมุญคน สวามีรักก็กับเล่าปี่อยู่
พักหนึ่ง เกิดวิวาทกับเตียวหุย จึงแยกตัวออกไปอยู่ห่าง เมื่ออ้วนสุดมาติดสินบนขอให้เลิก
ช่วยเล่าปี่ ลีโป้ก็รับสินบนไว้ แต่ยกทัพไปคุมเจิง ทำให้ทัพอ้วนสุดไม่กล้าทำอันตรายเล่าปี่ได้

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "สินในหมึก," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" เล่ม 2.

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงกมลศึกษา, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" เขียนเป็นจดหมายถึงหญิงคนรักคนหนึ่งของเขา โดยแนะนำวิธีการ
ที่จะเป็นนักประพันธ์ที่ดี การจะเป็นนักเขียนที่ดีได้นั้นต้องอ่านมาก เวลาอ่านต้องมีใจ
แน่วแน่ และทุ่มเทความรู้สึกทั้งหมดให้เป็นไปตามท้องเรื่อง อย่าฝืนความรู้สึก การอ่าน
ของนักเขียนจะต้องอ่านเพื่อฝึกฝนสมองของตนเอง ก็อ่านเพื่อปลูกภาพึกคิด หนังสือแต่ละ
เล่มที่ได้อ่านนั้นต้องอ่านไม่น้อยกว่าสามครั้ง โดยให้ความสำคัญ และจุดมุ่งหมายของ
การอ่านแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน ครั้งแรกให้อ่านเหมือนบุคคลทั่วไป ก็อ่านเพื่อการบันเทิง
ครั้งที่สองอ่านอย่างแง่คิด คือหาข้อดีของอรรถรส และเรื่องราวของหนังสือนั้น
ครั้งที่สามอ่านอย่างแง่ร้าย คือ พยายามหาข้อบกพร่องในทุก ๆ ด้านของหนังสือเล่มนั้น
เพื่อให้เกิดภาพึกคิดที่จะนำมาใช้ ปรับปรุงงานเขียน ถัดกันวิธีการใหม่ ๆ และเป็นผู้นำ
ของตนเอง

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เสือเก่ากับมหากวี," ฝากไว้แก่แผ่นดิน. พระนคร :
สำนักพิมพ์สยาม (2512), หน้า 15-27.

เป็นเรื่องราวตอนหนึ่งในชีวิตจริงของ นายชิต บุรทัต ซึ่ง "ยาขอบ" ใค้อยู่
ในเหตุการณ์นั้นด้วย เกิดความประทับใจจึงบันทึกลงเป็นตัวอักษร เรื่องมีว่า นายชิต
บุรทัต คิ่มีสุราจัดมากจนบางครั้งหายไปจากบ้านหลายวัน ภรรยาต้องออกตามตัวกลับ

บ้านเพื่อนำไปพยาบาล เพราะทราบว่าหลังจากดื่มจืดแล้ว นายชิต บุรทัต จะป่วยจนลุก
 เดินไปไหนไม่ได้ มาคราวนี้ภรรยาตามมาพบตัวที่สำนักงานของ "ยาขอบ" จึงเกิดการ
 โต้เถียงทู่ตีกันขึ้นโดยภรรยาเป็นฝ่ายดี จนกระทั่งเสื่อนอกคอนข้างเกาของนายชิต บุรทัต
 ฉีกขาด นายชิตเสียดายระคนเสียใจจึงร้องไห้รำพันถึงเสื่อเกาของเขา ภรรยาจึงที่
 แจงให้เพื่อนฝูงนายชิตทราบว่าที่เสียดาย และเสียใจนั้นเป็นเพราะจะหมดโอกาสนำเสื่อ
 ไปแลกสุราคืมอีกเมื่อขาดเงิน และยังเสริมต่อไปว่าเงินที่ได้จากการเขียนบทประพันธ์
 ทุกครั้ง ไม่ว่าจะได้เงินจากการเขียนมากหรือน้อยเพียงใด นายชิต บุรทัต จะมีเงิน
 เหลือกลับบ้านเพียง 3 สตางค์ เพื่อซื้อถุงแห้งให้แม่ที่บ้าน การที่มีอุปนิสัยรักแมวเช่นนี้
 ทำให้เขาใช้นามปากกาชื่อหนึ่งว่า "แมวคราว"

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. สนมพระจอมเกล้า. พระนคร : แพร่พิทยา, ม.ป.ป.

เป็นเรื่องราวชีวิตของเจ้าจอมช้อย และเจ้าจอมทับทิม ในพระบาทสมเด็จพระ
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่ง "ยาขอบ" บรรจงเขียนขึ้นเป็นเรื่องเสียนพงสาวดารสยามตอน
 หนึ่ง เจ้าจอมช้อยมีความงามสดชื่นของสาวรุ่นอายุ 16 ปี และมีความสามารถพิเศษใน
 การผ่อนรำ จึงเป็นที่สบพระราชหฤทัยและโปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้งเป็นเจ้าจอมช้อย
 ในการแสดงละครฝ่ายในครั้งสุดท้ายก่อนได้รับแต่งตั้ง เจ้าจอมช้อยได้พบพระยาพิจิตร
 หนูมรูปงาม คนทั้งสองต่างเกิดความรักแรกพบ และเขียนจดหมายโต้ตอบกันโดยมี บุญ
 ทาสในเรือนเบี้ยของเจ้าจอมช้อยเป็นผู้เดินจดหมาย ต่อมาบุญถูกจับได้ คนทั้งสามถูกลง
 โทษถึงประหาร ความลับจึงถูกเปิดเผยว่า บุญ คือภริยาของพระยาพิจิตร การที่ยอมมา
 เป็นทาสก็เพื่อจะได้เป็นผู้ติดต่อให้เจ้าจอมช้อยและสามีของนางได้สมปรารถนาในรัก
 เจ้าจอมช้อยได้รับยกเว้นจากการประหาร เพราะกงสุลอังกฤษได้เข้าเฝ้ากราบบังคมทูล
 ขอพระกรุณาประทานชีวิตไว้ เรื่องที่สองเป็นเรื่องราวของเจ้าจอมทับทิม ผู้มีความงาม
 อีกผู้หนึ่ง ซึ่งไปหลงรักคุณพระปลัด แห่งวัดราชประดิษฐ์ และคอยวางอุบายว่าเจ็บป่วย
 ไม่สามารถเข้าเฝ้าในหลวงได้ และวันหนึ่งทับทิมก็ได้ลอบหนีออกจากพระราชวังไปหลบซ่อน

ตัว และปลอมเป็นพระภิกษุอยู่ในวิหารข้างวัดราชประดิษฐ์ เพื่อให้ได้อยู่ใกล้คุณพระปลัด แต่เธอถูกจับได้ และถูกจองจำเพื่อจะรับพิจารณาโทษหนักต่อไป ครูสอนภาษาอังกฤษในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศชอบพอกับทัตติมทราบเรื่องที่เกิดขึ้น จึงไปขอพระราชทานอภัยโทษ และทูลชี้แจงให้ในหลวงทราบความจริงว่า เจ้าจอมทัตติมแต่เดิมเคยเป็นคู่หมั้นของคุณพระปลัด มาก่อน เมื่อทัตติมได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าจอม คุณพระปลัดจึงไปบวชเป็นพระภิกษุ เจ้าจอมทัตติมยังมีความรักใคร่ในตัวคุณพระปลัดจุฑาเดิม จึงมีความกล่าวลบกระทำการคังนั้น แต่ในหลวงไม่ทรงโปรด ฯ พระราชทานอภัยโทษตามคำทูลขอของครูชาวต่างประเทศ คุณพระปลัดและเจ้าจอมทัตติม ถูกตัดสินลงโทษประหารชีวิตด้วยเครื่องมือทรมานชนิดต่าง ๆ อย่างทารุณ

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "สวรรค์คนยาก," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงกมลศึกษา, ม.ป.ป.

เพียงจันทร์ ไทยวิจิต เป็นธิดาของหลวงไทยวิจิต คหบดีผู้มั่งคั่ง เจ้าของบริษัทไทยอินดัสตรี ซึ่งกำลังรุ่งเรืองในค่านิจการล้ามาก รักอยู่กับเลขานุการของบริษัท คือนายศักดิ์ จตุรภัทร ผู้มีความสำคัญที่สุดในการทำผลประโยชน์ให้กับบริษัทของหลวงไทยวิจิต ต่อมาบิดาของเธอทราบเรื่องความสัมพันธ์ของหนุ่มสาวทั้งสอง แต่นายศักดิ์ ได้ยกเหตุผลเรื่องการครองชีวิตอย่างมีความสุขโดยไม่ต้องคำนึงถึงแต่เงินอย่างเดียว เขาจะประกอบอาชีพใหม่เป็นนักเขียนเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว เขาขอร้องให้เพียงจันทร์ไปแจ้งเรื่องความตั้งใจอันแน่วแน่ของเขาทั้งสองในการจะครองรักร่วมกันในสวรรค์ของคนยากให้บิดาของเธอทราบ ในเรื่องนี้ "ยาขอบ" ยกตัวอย่างเรื่องราวของความรักในประวัติศาสตร์ประกอบคำโต้ตอบของตัวเอกทั้งสอง เพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตามความคิดเห็นของนายศักดิ์ ที่ว่าแม่จะยากจน แต่เธอรักกันจริงแล้ว หนุ่มสาวก็สามารถครองชีวิตคู่ที่มีความสุขได้

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "หนังสือและผู้แต่ง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เป็นบทความที่ "ยาขอบ" เขียนให้แก่นิตยสาร "อักษรศาสตร์" กล่าวถึงความปรารถนาอย่างเคียดของนักประพันธ์ที่มีเหมือนกันคือ ถึงแม้ว่าตัวจะตายไปจากโลกนี้แล้วก็ขอให้ผลงานประพันธ์ของตนนั้นยังปรากฏอยู่ และนักประพันธ์ที่ประสบผลสำเร็จ มีชื่อเสียงนั้นก็ไม่ว่าจำเป็นว่าจะต้องมีผลงานประพันธ์มากเสมอไป

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "หนูมาดลูกใคร" เชอข้องการไม้คอก.
พระนคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" ให้นำเรื่องราวเกี่ยวกับคอนก้าเกิดหนูมาดมาเขียนบรรยายเป็นเชิงร้อยแก้วชี้แจงแสดงเหตุผลให้เห็นจริงจึงว่าหนูมาดนั้นเป็นลูกของใคร โดยให้ผู้อ่านสรุปเอาเองหลังจากอ่านเรื่องจบแล้ว เหตุผลและเรื่องราวที่ยกมาประกอบนั้นกล่าวย้อนไปถึงตอนที่นารายณ์แปลงร่างเป็นนางฟ้าร้ายรำมาปราบนทุกซ์ เมื่อพระอิศวรได้ยลโฉมนารายณ์แปลงก็เกิดจิตปฏิบัติอันเป็นสาเหตุที่ให้ง้าเกิดหนูมาด

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "หลังจากผู้ชาย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" เขียนเรื่องนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของอารมณ์ละเอียดอ่อนระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ผู้หญิงแสดงอารมณ์ฉุนเฉียว หรือโกรธเกรี้ยวมากเกินไปกว่าที่ควรเป็น เพราะหลอนต้องการความสนใจจากผู้ชาย โดยเฉพาะคนรักเพียงเพื่อต้องการให้เขาอาหารกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับหลอนเท่านั้น แม้ว่าจะไม่ใช่เรื่องใหญ่โตอะไร แต่ข้อนี้แหละที่ผู้ชายส่วนใหญ่มักจะมองข้ามไป จึงทำให้เกิดปัญหาแก่คู่สมรสบางคู่ ดังที่ "ยาขอบ" ให้นำเรื่องราว

ของสามีภรรยาคนหนึ่งในเรื่องนี้ คือ นพ. กฤตาคม กับ ร่ำเพย แสดงให้ผู้อ่านทราบข้อเท็จจริง ในตอนท้ายของการวิวาท ร่ำเพยได้ชี้แจงให้สามีของหล่อนทราบถึงความละเอียดอ่อนของอารมณ์หญิงที่ต้องการให้ผู้ชายเอาอกเอาใจและยอมจำนนหล่อนบ้างในบางคราวก็จะเกิดผลคือแก่การครองรักแบบครอบครัว

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "หล่อนชั่วเพราะชาย." รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ."

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

ชวลิต ฤกษ์ฤตา เป็นชายหนุ่มร่ำรวยมาก แต่เป็นคนโหดร้ายทารุณเมื่อเกิดอารมณ์โกรธ ชอบเปลี่ยนคู่วงสาวอยู่เสมอทั้ง ๆ ที่มีภรรยาอยู่แล้ว ทวน ทัททิกรณ์ ชายหนุ่มในวงการธุรกิจอีกคนหนึ่งทราบเรื่องราวชีวิตของ ชวลิต ฤกษ์ฤตา เป็นอย่างดี รู้สึกวิตกกังวลเมื่อทราบข่าวการหมั้นของ ชวลิต กับสาวงามคนหนึ่งชื่อ ประยงค์ ธัญญลักษณ์ เพราะเมื่อ 4 ปีล่วงมาแล้ว ชวลิต ได้แต่งงานกับสาวงามชื่อประคอง ทวน ทัททิกรณ์ เคยมีความสัมพันธ์กับชวลิตในค่านธุรกิจจึงได้รู้จักอุปนิสัยของเขา และการดำเนินชีวิตในครอบครัวของเขาอย่างดี ประคอง ฤกษ์ฤตา อดีตภรรยาของชวลิต ต้องได้รับความทุกข์ระทมขมขื่นในชีวิตสมรสหลังจากเวลาผ่านไปเพียงปีเดียว เพราะชวลิตผู้เป็นสามีไม่ยอมละทิ้งนิสัยเจ้าชู้และกระทำทารุณกับหล่อนเมื่อเกิดความไม่พอใจ ทวน ทัททิกรณ์ จึงเป็นผู้เดียวที่เห็นอกเห็นใจและปลอบโยนประคองเรื่อยมา จนกลายเป็นความรัก แต่คนทั้งสองก็ไม่สามารถจะสมปรารถนาในรักได้ เพราะทวน ทัททิกรณ์ ก็มีคนรักอยู่ก่อนแล้ว และเขาก็มีความรับผิดชอบมากพอที่จะไม่ทอดทิ้งหรือทำลายจิตใจคนรักได้ แม้ว่าประคองจะตัดสินใจหย่าขาดจากชวลิต เพื่อจะรัก ทวน เพียงคนเดียวก็ตาม ในที่สุดประคองก็ได้ตัดสินใจแต่งงานใหม่กับชายที่เธอพอใจจะมีความสุขทางกายด้วยอีกครั้งหนึ่ง แต่ส่วนความสุขทางใจนั้น เธอได้มอบให้แก่ ทวน ทัททิกรณ์ แต่เพียงผู้เดียว

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เหตุที่กุกุมาไม่ได้แต่งงาน," หวานน้ำผึ้ง.

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เป็นบทความที่ "ยาขอบ" เขียนเพื่อชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงสาเหตุของการที่ ทะละแม่กุกุมา ไม่ได้เข้าพิธีอุปภิเษกกับจะเค็ดพร้อมกับทะละแม่จันทรา ตามความตั้งใจเดิมของ "ยาขอบ" นั้น เขาต้องการให้ทะละแม่กุกุมา ได้เข้าร่วมพิธีอุปภิเษกพร้อมกับทะละแม่จันทรา แต่เสด็จพระองค์เจ็ดโคม เจ้านายพระองค์หนึ่งในราชวงศ์จักรีได้เสด็จมาที่สำนักงานหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยเพื่อพบ "ยาขอบ" ด้วยพระองค์เอง และขอให้แก้ไขเรื่องตอนนี้เสียใหม่ พร้อมกับทรงชี้แจงเหตุผลว่า ทะละแม่กุกุมาไม่ใช่สาวบริสุทธิ์จึงไม่สมควรได้รับการยกย่องทัดเทียมกับทะละแม่จันทรา ด้วยเหตุนี้ "ยาขอบ" จึงจำเป็นต้องเขียนให้นางเลาสิมามีบทบาทเกี่ยวข้องกับเรื่องการอุปภิเษกครั้งนี้

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "อะไรเอ่ย?" รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เป็นกลอนสุภาพ เปรียบเปรยว่าสตรีมีความโลภไม่เคยพอใจกับสิ่งที่ได้สมปรารถนา มีปัญญาคือการไตร่ตรองที่ดีมีอายุที่ไม่สามารถจะตามทันได้ และมีความกำหนัดไม่มีที่สิ้นสุด กลอนสุภาพนี้เขียนจากการที่ได้อ่านหนังสือโทปเทศตอนหนึ่ง กล่าวเกี่ยวกับสตรีว่า โลก 2 เท้า ปัญญา 4 เท้า มายา 6 เท้า และกำหนัด 8 เท้า

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "อารมณ์," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ." เล่ม 2.

พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

ทัศนีย์ มัทธนะ อิศาของคหบดีผู้มั่งคั่งมีความสัมพันธ์รักใคร่กับหนุ่มรูปงาม ความประพฤติก็แต่ยากจน บิดามารดาไม่พอใจจึงจัดหาชายหนุ่มผู้เป็นเศรษฐีให้เป็นคู่ครอง

และกีดกันตัวบุตรสาวให้ไปอยู่เสียที่ต่างจังหวัด เพื่อจะได้ลืมคนรักเก่า แต่ความพยายามของบิดามารดาหลอนไม่สำเร็จ เพราะทัศนีย์ไม่สามารถลืมชายคนรักของหลอนได้ และยืนยันที่จะขอครองชีวิตโสดอยู่ตลอดไป โดยไม่ยอมแต่งงานกับหนุ่มเศรษฐีที่ผู้ปกครองจัดหาให้

หมวด 900

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "คำปราศรัย," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ". เล่ม 2.
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

เป็นบทความที่ "ยาขอบ" เขียนเล่าถึงประวัติชีวิตของตนเองนับตั้งแต่ออกจากโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ แล้วเข้ามาับบทบาทในวงการหนังสือพิมพ์และการประพันธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงสมัยรุ่งเรืองที่สุด โดยการชักนำของเพื่อนนักหนังสือพิมพ์ซึ่งเคยร่วมเรียนในโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์มาด้วยกัน คือ กุหลาบ สายประดิษฐ์ และ เฉวียง เพวตะทัต

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์]. "เรื่องไม่เป็นเรื่อง," รวมอมตะนิยาย "ยาขอบ" เล่ม 2.
พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" เวียนเล่าชีวประวัติของตนเองตั้งแต่เยาว์วัย เข้าเรียนโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ แล้วหนีออกจากโรงเรียนไปขณะที่ยังเรียนอยู่ชั้นมัธยม 4 (ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1 ในปัจจุบัน) ชีวิตที่รอนแรมเนจรและผจญภัยในการหาเลี้ยงชีพหลังจากที่มารดาสิ้นชีวิตไปแล้ว ชีวิตตอนที่ไปอาศัยอยู่กับพระยาพิทักษ์ภูบาล จนได้เป็นสารวัตรของท่านเจ้าคุณาศึกตามเข้าไปถึงพระราชวังชั้นใน ได้เห็นประเพณีต่าง ๆ และได้จดจำไว้เขียนในบทประพันธ์ของเขาในภายหลัง

ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์] . "แลหลังครั้งเป็นนักเรียนเทพศิรินทร์," รวมอมตะนิยาย
"ยาขอบ." เล่ม 2. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงศึกษา, ม.ป.ป.

"ยาขอบ" เขียนเล่าถึงชีวิตในอดีตตั้งแต่เยาว์วัยสมัยที่มารดาพาไปเข้าเรียน
 ที่โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์เมื่ออายุ 6 ขวบ เสียค่าเล่าเรียนเดือนละ 4 บาท แบบฟอร์ม
 นักเรียนชาย สมัยนั้นเป็นกางเกงรัดใต้เข่า เรียกว่าชู้ตติ้ง (Shooting) และกางเกง
 ขาสั้นเหนือเข่าสีคำ สวมหมวกฟาง เสื้อคอปิดติดกระดุม 5 เม็ด โรงเรียนต่าง ๆ ใน
 พระนคร จัดแบ่งเป็นเขต พระนครใต้ พระนครเหนือ และพระนครกลาง กระทรวงศึกษา
 ธิการจัดให้นักเรียนทุกโรงเรียนได้พบกันทุกเดือน เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์

เบื้องหลังการเขียน ผู้ชนะสิบทิศ

ผู้ชนะสิบทิศ เป็นนวนิยายเรื่องตื่นเต้นที่ทำให้ नामปากกา "ยาขอบ" เป็นที่รู้จัก
 กันอย่างแพร่หลายในวงวรรณกรรมไทย เมื่อมีผู้กล่าวถึงนาม "ยาขอบ" ก็จะมีข้อความ
 สนับสนุนเป็นส่วนขยายนามนั้นว่า ผู้เขียนเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ เสมอไป จากการค้นคว้า
 เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและผลงานของ "ยาขอบ" ผู้วิจัยได้พบเรื่องราว
 ที่น่าสนใจบางตอนเกี่ยวกับนวนิยายเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ ซึ่งผู้ที่ติดตามอ่านเฉพาะเนื้อเรื่อง
 ในนวนิยายจะไม่ทราบว่าเรื่องราวบางตอนที่เกิดขึ้นตามท้องเรื่องนั้นว่ามีความเป็นมา
 อย่างไร มีบุคคลอื่นนอกจากตัวผู้เขียนเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ มาก
 น้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อมูลเท่าที่ค้นพบและปรากฏเป็นหลักฐานจากเอกสาร
 ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

อมตะนิยายเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ ถือกำเนิดมาจาก นวนิยายปลดมพงศาวดารพม่า
 เรื่อง ยอกขุนพล ซึ่งถือว่าเป็นตอนแรกของ ผู้ชนะสิบทิศ โดยที่ "ยาขอบ" ได้รับความสนับสนุน
 ครั้งแรกจาก กุหลาบ สายประดิษฐ์ ให้เขียนลงหนังสือพิมพ์ "สุริยา" ตั้งแต่ พ.ศ.

2472³ ได้รับความนิยมนอกจากผู้อ่านมาก "ยาขอบ" จึงเขียนเรื่องราวตอนต่อไปของ บุเรงนองลงในหนังสือพิมพ์ "ประชาชาติ" และให้ชื่อใหม่ว่า มูชนะสิบตีศ ดังปรากฏหลักฐานในคำนำของเรื่อง ยอดขุนพล ที่ "ยาขอบ" ได้เขียนไว้ ซึ่งนายสงค์ แปลงวานิช ได้คัดลอกมาลงไว้ในหนังสือ ยาขอบอนุสรณ์ ว่า

เรื่อง ยอดขุนพล นี้ ข้าพเจ้าเขียนจากข้อความซึ่งปรากฏในพระราชพงศาวดารพม่า ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ฯ หน้า 108 ระหว่างบรรทัดที่ 4 ถึงบรรทัดที่ 11 เหตุที่เสนอโดยละเอียดครั้งนี้ ก็เพื่อที่จะบอกให้ท่านผู้อ่านทราบว่า เมื่อตัวจริงในพงศาวดารมีอยู่ 8 บรรทัด แต่เรื่อง ยอดขุนพล มี 7224 บรรทัด ฉะนั้นส่วนที่แตกต่างออกไปจากต้นเรื่องเดิมนั้น ย่อมเป็นส่วนที่ข้าพเจ้าจะต้องรับผิดชอบ ถ้าใครสร้างความสนุกเพลิดเพลินไม่สมใจของท่านผู้อ่านควยประการใดก็ดี

เรื่องนี้ ข้าพเจ้าเขียนอย่างไรจะให้เป็นที่วิเศษของบุเรงนอง ซึ่งในพงศาวดารยกเป็นมหาราชองค์หนึ่งของจำนวนมหาราชที่พม่ามีอยู่ 3 องค์ บุเรงนองจริง ๆ ก็มีชีวิตอันพิศดารมากอยู่แล้ว ดังนั้นถึงบุเรงนองในห้วงนึกคิดของนักเขียนอย่างข้าพเจ้า ซึ่งมันหมายจะเสนอว่าเรอความสนุกและเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นส่วนใหญ่ควยแล้ว เรื่องของวีรบุรุษผู้นี้ในห้วงนึกก็ยิ่งวิจิตรพิศดารขึ้นไปอีก ในเรื่องนี้ข้าพเจ้าขมวดชีวิตวีรบุรุษของข้าพเจ้าให้จบลงในตอนปฐมวัย และไปเปิดฉากใหม่เป็นชีวิตของบุเรงนองคนทำกาโรใหญ่ขึ้นในเรื่อง มูชนะสิบตีศ ซึ่งนักอ่านของ "ประชาชาติ" รู้จักดี มูชนะสิบตีศ ฉายาเทียบขนาด กับ ยอดขุนพล ก็จะเป็นหนังสือ 1440 หน้า และข้าพเจ้าหมายใจไว้ว่าจะให้เป็นหนังสือที่ปรากฏหมดจดขึ้นอีกเล่มหนึ่งในต้นเดือนเมษายน 2477 ถ้าท่านพอใจอ่านเรื่องทำนองพงศาวดารที่ไม่ลอกพงศาวดารของเรื่องเดิมอย่างกลาหาญแล้ว ข้าพเจ้าขอชวนเชิญให้ท่านติดตามข้าพเจ้าไปใน มูชนะสิบตีศ อีก⁴

³ กุหลาบ สายประดิษฐ์, "ในก้นกบแห่งวรรณกรรมไทย....," ยาขอบอนุสรณ์, หน้า 75.

⁴ สงัด แปลงวานิช, "ยอดขุนพลฉบับพิมพ์ครั้งแรก," ยาขอบอนุสรณ์, หน้า 100 - 101, อ้างจาก ยาขอบ (โชติ แพร่พันธุ์), ยอดขุนพล, 2476.

เมื่อ "ยาขอบ" เขียน คุณนะสิบทิศ ซึ่งเป็นตอนแรกของ ยอดขุนพล ลงในหนังสือพิมพ์ประชาชาติ ก็ได้รับความนิยมอย่างมาก จนกระทั่งผู้อ่านบางคนต้องมารอซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับที่มีเรื่อง คุณนะสิบทิศ ตอนต่อไปถึงที่สำนักพิมพ์ ดังปรากฏคำกล่าวของนายสงค์ เปล่งวาณิช ผู้รวมงาน และผู้จัดพิมพ์ คุณนะสิบทิศ รวมเป็นเล่มจำหน่ายครั้งแรกในหนังสือ ยาขอบอนุสรณ์ ว่า

ในปี 2476 คุณนะสิบทิศ ได้รับความนิยมยิ่งขึ้นจากผู้อ่านเป็นลำดับ มีคนคิดถึงขนาดนั่งรถยนต์มาคอยอยู่หน้าสำนักงาน เพื่อที่จะได้รับหนังสือพิมพ์ประชาชาติที่พิมพ์ออกสด ๆ จากแท่นพิมพ์ เพียงเพื่อจะอ่านต่อเรื่อง คุณนะสิบทิศ เท่านั้น⁵

ถึงแม้ว่า คุณนะสิบทิศ จะได้รับความนิยมมากมายจนกระทั่งมีผู้อ่านมาเขียนร้ออ่านอยู่ที่สำนักพิมพ์ "ยาขอบ" ก็ไม่ได้เขียนบทประพันธ์ของเขาอย่างรีบร้อน หรือเขียนเพียงเพื่อให้จบไปแต่ละตอนตามความต้องการของผู้อ่านเท่านั้น เขากลับเป็นผู้ที่ใจเย็น ใจสดี บัญญัติอย่างสุขุมรอบคอบในการที่จะเขียนเรื่องแต่ละตอนให้สอดคล้องต่อเนื่องกันไปอย่างไม่ขัดเขิน จึงทำให้เกิดผลงานที่สมบูรณ์ที่สุดเรื่องหนึ่ง แต่ความใจเย็นเพราะต้องใช้ความสุ่มรอบคอบของเขาทำให้เกิดปัญหาแกว่งเรื่องพิมพ์ที่จะต้องคอยรับเรื่องจากเขาเพื่อนำไปเรียงพิมพ์ต่อไป จนกระทั่งทำให้หนังสือพิมพ์ออกล่าช้าไปกว่ากำหนดเสมอ ซึ่งเพื่อนผู้รวมงานของเขากล่าวไว้ใน ยาขอบอนุสรณ์ ว่า

ผมได้เคยพบเหตุการณ์บ่อย ๆ ที่คุณโชติ ถูกช่างเรียงพิมพ์ตะโกนเตือนให้รีบเขียน คุณนะสิบทิศ ตลอดจากที่ลงพิมพ์ไปแล้วในวันก่อน และก็ได้เคยเห็นความใจเย็นของเพื่อนคนหนึ่งที่ทำงานเหมือนทองคำไม่รุกรอนจนวินาทีสุดท้าย จึงจะเข้านั่งโต๊ะเขียนต้นฉบับ คุณนะสิบทิศ ส่งให้ช่างเรียง คุยวิธีพอเขียนได้ 4 - 5 บรรทัดก็ฉีกส่งให้ช่างเรียงซึ่งมาขึ้นคอยรอรับอยู่ข้าง ๆ นำไป

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 95.

ห้องเรียงพิมพ์ซึ่งอยู่ข้างล่างในโรงไม้ แต่ตัวสำนักงานอยู่บนตึกชั้นบน จึงเป็น
เรื่องที่ทราบข้างเรียงมีใบน้อย เพราะถ้าจะใคร่รับคนจับพดที่จะเรียงใ
กรบนานั่งสี่พิมพ์ ข้างเรียงก็ต้องเดินขึ้นลงกว่า 10 เพี้ยว ต่อมาจึงใช้
วิธีซึ่งเชื่อกะหว่างอาคารทั้งสองหลังนี้ติดรอกผูกตะกร้าใส่คนฉบับ 4 - 5
บรรทัดนั้น ด้กรอกส่งไปให้ข้างเรียง เพราะเพื่อนของเราไม่ยอมเปลี่ยน
แปลงวิธีเขียน⁶

"ยาขอบ" /สร้างตัวละครของเขาในเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ ให้มีพฤติกรรมที่ซับซ้อน
มาก จนกระทั่งบางครั้ง ตัวเขาเองก็ต้องประสบปัญหาในการแก้ไขเงื่อนปมของเรื่องราว
ที่เขาผูกขึ้นให้พิศดาร เขาจึงต้องใช้การไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และพยายามหาทางแก้
ไขโดยการพักผ่อนสมองให้ปลอดโปร่ง ทำจิตใจให้สบายด้วยการขับรถออกไปนอกเมือง
ไกล ๆ โดยไม่มีจุดหมาย เมื่อกลับมาถึงที่ทำงานอีกครั้งหนึ่ง เขาก็สามารถเขียนแก้ไขเง
ื่อนปมเหล่านั้นได้

จากคำนำของ "ยาขอบ" ที่เขียนไว้ในเรื่อง ยอดขุนพล ซึ่งเป็นตอนต้นเรื่อง
ของ ผู้ชนะสิบทิศ ใ้กล่าวไว้ว่า นวนิยายเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องอิงพงศาวดาร แต่เป็นเรื่อง
ปลอมพงศาวดาร ฉะนั้นตัวละครและพฤติกรรมของตัวละครตลอดจนเนื้อเรื่องจึงพิศดาร
กว่าเรื่องจริงมาก ตัวละครที่ปรากฏใน ผู้ชนะสิบทิศ นั้น "ยาขอบ" ใ้เิงพงศาวดาร
พม่าซึ่งมีคำแปลเป็นไทยอยู่ท้ายเล่มมาประกอบการตั้งชื่อตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร
และเนื้อเรื่องนั้นใ้มาจากหนังสือวรรณคดีไทยหลายเล่ม และตำรายุทธศาสตร์ เพื่อน
สนิทของเขาคนหนึ่งกล่าวว้

...ข้างที่นอนของเพื่อนจะมีหนังสือพงศาวดารพม่าของเสด็จในกรมราชาปี
ประพันธ์พงศ หนังสือนามก ราชานิราช ตลอดจนหนังสือตำรายุทธศาสตร์
วางนอนกันไว้ตั้งใหญ่

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 97.

จากหนังสือพงศาวดารพม่า ซึ่งในท้ายเล่มจะมีคำในภาษาพม่าหรือมลายู และมีคำแปลไว้ให้เสร็จ เพื่อน ("ยาขอบ") ใ้ใช้สำหรับการตั้งชื่อตัวละครใน บุษนะสิบตีต ซึ่งจะหาไม่ได้ในพงศาวดารของพม่าหรือมลายูเองเลย⁷

จะเกิด คือตัวเอกของเรื่อง บุษนะสิบตีต ที่ไม่เพียงแต่มีรูปร่าง แต่ยังมีความสามารถที่เป็นเยี่ยมทั้งในเชิงรักและเชิงรบ เป็นที่หลงใหลใฝ่ฝันของทั้งตัวละครในเรื่อง และผู้อ่านทั่วไป ตัวละครตัวรองอื่น ๆ ก็มีบทบาทสมจริงเป็นที่ประทับใจของผู้อ่านเช่นกัน แต่ไม่มีผู้ใดคาดคิดว่า "ยาขอบ" ผู้บรรจงสร้างนวนิยายอมตะเรื่องนี้ไม่ได้มีความประทับใจในตัว "จะเกิด" เหมือนคนอื่นเลย เพื่อนผู้ร่วมทุกข์ร่วมสุขของเขาคนหนึ่งทราบชื่อว่า "ยาขอบ" รักตัวละครตัวใจของเขามากที่สุด และเฝ้ารอวันที่ยืนไว้ในตอนหนึ่งของ ยาขอบ อนุสรณ์ ว่า

... เกี่ยวกับบทประพันธ์ บุษนะสิบตีต อันเป็นงานอมตะที่ยิ่งใหญ่นั้น เราทราบว่า มีตัวละครมากมายด้วยกันที่ "ยาขอบ" บินขึ้นอ่านกันขนาดวางไม่ลง แต่ตัวละครล้วนมีบุคลิกลักษณะแตกต่างกันและเด่นสุดใฝ่ฝันนัก แต่ท่านผู้ใดบางที่ใดทราบวาตัวละครตัวใจที่ "ยาขอบ" บินขึ้นมานั้น เจาของมีความรักมากที่สุด หลายท่านอาจจะตอบว่า จะเกิด บางท่านอาจคิดว่าเป็นท่านอาจารย์ เจาอาวาศกุโสคอ หรือไมก็ มังตรา พระสหาย หรือบางท่านอาจจะเข้าใจไปถึงว่าเป็นตะละแม นางโคนางหนึ่ง ขาพเจาเองก็ใครจะทราบเหมือนูกัน จึงใดถือโอกาสถาม "ยาขอบ" ขณะใดอยู่รวมชายคาและกินข้าวหมอเดียวกัน นับถือเคารพเสมือนพี่ใหญ่รวมอหฺร คำตอบของ "ยาขอบ" ก็คือ "ไชดู กรับ ไชดู" "ทำไมละกรับที่พี่ไชติจึงรักตัวที่ใคร ๆ เขาเกลียดกันทั้งเมือง" "การบั้นตัวละครไหนรักนั้นไม่เป็นของยากอดยาก จะเกิด หรือพระเอกของบทประพันธ์ทุก ๆ เรื่อง ผู้อ่านยอมอดรักและบูชาไม่ไคเป็นของธรรมดา ส่วนผู้รายนน ใคร ๆ ก็พากันเกลียด แต่ตัวรายของเรื่องใด จะ

⁷แนวทางที่ [กวียรตีตตี มุลยเลอ] "แล้วฉิพผู้ยากไร้แค่เพียงเรื้อนกาย," ยาขอบ อนุสรณ์, หน้า 133.

ไต่ถามบทพระยาชั่วชาติอย่างไขว่คว้า ไม่ได้อีกแล้ว ผมรักของผมนัก" 8

ประสบการณ์ในชีวิตจริงเป็นสิ่งสำคัญที่ "ยาขอบ" ได้ใช้ในการเขียน ขุนนะสิบ ทิศ ไม่ว่าจะเป็นการเผชิญภัยในขณะที่เขาตระกล่าวปากตองหาเลี้ยงชีพเองโดยการเป็นจอกกั๊กมาแข่ง การรับจ้างวิ่งรอกกว่าที่สวนลุมพินี หรือการที่เขาได้อยู่ในความอุปการะของผู้มีบรรดาศักดิ์ในสมัยนั้น / หลังจากที่ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบชีวิตประวัติของเขากับเนื้อเรื่องบางตอนใน ขุนนะสิบ ทิศ แล้ว พร้อมทั้งการที่ไต่พบขอเขียนจากบทความเรื่อง "เรื่องไม่เป็นเรื่อง" ที่เขาได้เขียนลงหนังสือพิมพ์ ปิยะมิตร รายสัปดาห์ก็ยิ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่เชื่อถือได้ ดังได้คัดลอกมาไว้ต่อไปนี้

...พอถึงเดือนกุมภาพันธ์ของปีที่ย้ายครบ 17 เต็ม ต้องขึ้นทะเบียนทหาร ทานสารวัตรใหญ่ก็เร่งให้ไปอำเภอขึ้นทะเบียนทหารทันที เพื่อเอาตัวเป็นสารวัตรสำหรับจะโคตติดตามทานโคตตลอด แม้นในงานพิธีรีตองที่ก็คขวางแก่การเขาออกของคนสามัญ....

...การโคตเรื่องแบบแดง ทำให้โคตโคตเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ต้องชมมองๆ เมียง ๆ แม้จะเป็นเวลาแปดทุ่ม สามยาม ในพระบรมมหาราชวังขณะพระเจ้าอยู่หัวประทับ ไม่มีใครจะรังเกียจเพื่อนคุยแกว่ง ฉะนั้นตอนก็กส่งคัดทานนายตำรวจหลวงหรือคั้งที่เรียกกันว่าตำรวจนอก ก็ยื่นค้คุยกับสารวัตรนอกชั้นพล พวกตำรวจนอกชั้นพลญ่กวางยามกตามประญนพระที่นั่ง เช่นบรมพิมาน นั้น ตำรวจชั้นนายจึงจะเดินรอบตามบริเวณ สารวัตรไม่มีเวรยืนประจำที่ตามพระราชฐานที่ประทับ มีแต่เวรเดิน จึงโคโอกาสศึคหลังตำรวจหลวงชั้นนาย ทั้งทานคุยไปแลตามทานเรื่อยไป จะเป็นเรื่องอะไร บาง ก็เล่าไม่จบ กล่าวโคแควว ภูมิภาคและเหตุการณ์ที่โคเห็นขางเจิดจา กับความคิดเสียนี้กระไร เวลาปีกลึงเล่นเมื่อตองการจะเขียนเป็นคัวหนังสือ

8 ประสาน มีเฟื่องศาสตร์, "มุมหนึ่งในชีวิตของ ยาขอบ," ยาขอบ อนุสรณ์, หน้า 236.

• ขาพเจ้าผู้เร่จรูทางในการเขียนของข้าพเจ้า ก่อนพบคำแนะนำเพื่อนของคุณคึกฤทธิ แต่ข้าพเจ้าไม่บังอาจที่จะปฏิเสธว่า พระโคตมบรมราชเจ้าให้เดินมาในวิถีของคำแนะนำอันถูกต้องนี้ จะเกิด หรือ มุ่งแรงของ จะป็นมาบัญญัติการที่ใดใดใดใดองอาจจริงหรือไม่ยังสงสัย ถ้าข้าพเจ้าไม่เคยดูคำที่ขึ้นมาและเป็นจอกก็ มุ่งฉาย จะโอนอ่อนนุ่มนวล ควรเกราะสวัสดิภาพ แทะ ๆ เพียงนั้นเจียวหรือ ถ้าลูกตาของไอเด็กเกรคนหนึ่งมีใจชอบสอดครสอดเห็นตามตีนกะโศที่ประทับของในหลวง ความที่สืบเอ็ดทุมทองปลดศรอยจากคอของทวนเจ้าคุณพิทักษ์ ๗ ไปเก็บบนพานที่หอพระ โดยทองคำสรอยนั้น ชูพนมเสมอหน้า เพราะที่สรอยนั้น มีตลับเล็ก ๆ ใส่เส้นพระเกลาของพระมงกุฎเกลา ๗ จึงทวนเจ้าคุณสารวัตรใหญ่ถือเป็นเครื่องรางและของศักดิ์สิทธิ์ประจำ เปลี่ยนเสียหุนอยเสียใจจะเกิดทำตัวมากหมุกหมิงเข้ามาเป็นยอครัก แต่พอถูกกักนอยใส่หมุหอยคอกุเขานิด ก็โคคิควายความรักภักดีต่อทะเลแม่จันทรา นั้น จะเกิดให้ชั่วเท่าชั่ว ก็ยังเป็นเครื่องมือหากินของ "ยาขอบ" ไค เพราะทวนสุวรรณทั้งหลายไม่รู้สิ้นความเห็นใจ โรงเรียนการประพันธ์อยู่ที่ไหน เขาวมิตร ?⁹

"ยาขอบ" ไคสอดแทรกข้อความอุปมาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคุ้นเคยในการบังคับมา คือตอนที่เจ็คมีหนังสือถึงทะเลแม่จันทรา เพื่อเกลี้ยกล่อมให้นางยอมรับทะเลแม่กุสุมา เขาร่วมในพระราชพิธีอุปภิเษกด้วยพร้อม ๆ กันว่า อนึ่งยามหญิงชบชวยกับอกชาย จะว่าก็เหมือนน้ำอันสายขมมันอยู่แล้วในมือ จะบังคับให้เป็นไปอย่างไรก็ไม่เกินแรง
ข้อความอุปมาอีกตอนหนึ่งในเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถที่ได้จากประสบการณ์ในชีวิตจริงของ "ยาขอบ" สมัยเมื่อยังเป็น เด็กชายโชติ แพร่พันธุ์¹⁰

⁹ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์], "เรื่องไม่เป็นเรื่อง," ปิยะมิตร, 9 (มีนาคม, 2495), 19.

¹⁰ยาขอบ [โชติ แพร่พันธุ์], "ผู้ชนะสิบทิศ, (พิมพ์ครั้งที่ 10, พระนคร: มดุงศึกษา, 2514), VI, หน้า 3420.

บุตรอนเรพเนจรรับจ้างวิ่งรอกกว่าอยู่ที่สวนลุมพินีในฤดูหนาว เพื่อให้ได้เงินมาซื้ออาหารประทังชีวิตไปแต่ละวัน คือตอนที่หลังจากพระเจ้าตะเบงชเวตี้ ได้ทรงทราบเรื่องความประสงค์ของจะเกิด ในการที่จะนำตะละแมกสุมา มาเข้าร่วมพิธีอุปภิเษกพร้อมกับตะละแมจันทราแล้วนั้น ก็ไม่พอพระทัยเหมือนกับตะละแมจันทรา แต่เมื่อเหตุการณ์ไคลวงเสยมาถึงขั้นนี้แล้ว ทั้งตะละแมจันทราและพระเจ้าตะเบงชเวตี้ จะทรงชักชวนไม่กระทำตามที่กำหนดไว้ ก็จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่คนทั้งสอง และตัวจะเค็ดเองด้วย พระเจ้าตะเบงชเวตี้ จึงแจ้งแก่จะเค็ดว่า ไคตรัสปลอมประโลมตะละแมจันทรา ดังนี้

... ถึงกรรมนั้นจะชั่วหรือดีก็ตามที่เกิด หากกรรมนั้นคนอันเป็นที่ขึ้นชื่อว่าพี่ชายพระเจ้าทองอุทุมพร นางจะรอนเสีย ก็เหมือนเราสองพี่น้องมาหยิกเล็บตัวเอง ความเจ็บจึงเกิดกับเนื้อตัว หนึ่งนั้นเหมือนคนคนปานหญิงลี้มระวังตัว ผอุนปานกระทั้งวาวเหลืองลมแล้ว จะรังลงเอาเหล็กกำลังแคะจะชาคลอยจำจะตอปานผอนเอา คอยที่ไหลมอจนก่อน จึงคอยสาวเอาตัวลงคืน¹¹

ในขณะที่ ขุนนะสิบพิศ กำลังให้ความบันเทิงอย่างเต็มที่แก่ผู้อ่าน และ "ยาขอบ" ผู้เขียนก็กำลังสนุกสนานเพลิดเพลินกับการที่จะดำเนินเรื่องไปตามความคิดเห็นของเขาเอง คือพยายามที่จะให้มีเหตุการณ์ที่ผิดปกติวิสัยเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเอกของเรื่อง ทั้งตัวพระและตัวนาง คือการอุปภิเษกระหว่างจะเค็ดกับตะละแมจันทรา และตะละแมกสุมาพร้อมกันนั้น เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็บังเกิดแก่ตัว "ยาขอบ" เอง กล่าวคือ มีผู้อ่านซึ่งไม่พอใจให้เรื่องดำเนินไปตามเค้าโครงเรื่องเดิมได้มาพบเขาที่สำนักงาน ขอร้องไห้แก้ไขเรื่องเสียใหม่ เพราะไม่เห็นด้วยกับการที่จะยกย่องตะละแมกสุมา ซึ่งได้เสียตัวกับ สอนินยา แล้วในคราวที่ถูกลักพาตัวไป ให้เข้าพิธีอุปภิเษกพร้อมกับตะละแมจันทรา ผู้อ่านคนนั้นคือ พระองค์เจ้าหญิงเจ็ดโฉม พระราชธิดาองค์ที่ 47 ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้า

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3435.

อยู่หัว และเจ้าจอมมารคาสีดา¹² ในตอนแรก "ยาขอบ" ก็ไม่ยินยอมและยืนยันว่าได้
ตั้งใจให้เรื่องเป็นไปตามเค้าโครงเรื่องเดิม แต่ต่อมาก็ยินยอมตามคำขอร้องของพระองค์
ท่าน ดังปรากฏข้อเขียนของ "ยาขอบ" เรื่อง "เหตุที่ถูกขังไม่ได้แต่งงาน" ในหนังสือ
เล่มหนึ่งว่า

...เป็นใคร เป็นอะไรไม่สำคัญออก เป็นคนเหมือนกัน สำคัญอยู่ที่ทำกรรม
ชั่วและกรรมดี..... ที่ฉันมานี้ก็เพราะอยากหักเพื่อนพ้อง "ยาขอบ" ให้ทำ
แต่กรรมดี... และแล้วข้าพเจ้าก็ถูกขังออกให้รับทราบวาตัวเองกำลังประกอบ
กรรมชั่วอย่างหนึ่ง ซึ่งตามความเห็นของเจ้านายผู้สูงพระชนมพระองค์นั้น
ทรงเห็นว่า เป็นกรรมที่มนุษย์ไม่ควรจะประกอบอยู่อย่างยิ่ง เพราะมันเป็น
กรรมชั่วที่เมื่อประกอบขึ้นแล้วมันจะตราตรึงไป ยิ่งกรรมที่ส่วนใหญ่จะลอย
ไหมมันยังยืนอันนั้นเหมือนกัน นั่นคือข้อเขียนของคนที่เป็นส่วนแล้ว ซึ่งข้าพเจ้า
จะปลงไปใน คณะลิขิต นั้นเอง เสียแรงประจลงทองเสียงามอร่าม
แล้วเอาโคลนหมื่นคลั่งหมื่นความสาหัสเสียใหม่อมแมมเป็นคำหนังสือขึ้นมา ไม่มี
ใครเขาจะพิเรนทรหรือท้อเอ๋ย จะโคเอาผู้หญิงจนเนื้อตัวเสียไปเขามาสู่
พิธีแต่งงานเชิดหน้าชูตาพร้อมกับผู้หญิงที่เป็นพรหมจารี และคู่เสียเหลือแสน
อย่างตะละแม่จันทรา ในที่สุดข้าพเจ้าก็รู้ความชั่วของข้าพเจ้า คือการจะ
เอาถูกขังเขาพิธีอภิเษกพร้อมกับจันทรา ซึ่งเป็นตอนที่เรื่องกำลังดำเนิน
ไปในหน้าหนังสือพิมพ์ประชาชาติ เป็นประจำวันอยู่ขณะนั้นเอง....
...พอ "ยาขอบ" อนุญาตให้เลื่อมความจำเรื้อเสีย เพราะความหัวรั้นเลย
รับสั่งเสียงั่ง ๆ ตอนท้าย เรายังงิเอดะอยู่แต่เพียงกันเอง ว่าอย่างฉันว่า
ควรหรืออย่างทีพวเราจะสมควร เอาเพียงว่าเพงคุณฉันซิปานี้แล้ว จะอยู่ไป
ได้อีกสักกี่ปี อึกไม่ซาก็คงตาย พอ "ยาขอบ" ช่วยฉันหนีอยู่ได้ใหม่ นึกว่า
เหมือนหลานร่ายยาให้ตายควมมีความสุขใจ ว่าลูกหลานไม่ใคร่ทำกรรมผิด
หรือพอจะทำผิดฉันเตือนเขาก็กินใจไม่ทำ เอาใครผิดใครถูก ไม่ตองพูดกัน
เอาแต่เพียงพอเปลี่ยนตามฉัน นึกว่าทำบุญให้คนแก่ตายสบายใจได้ใหม่...

¹² ขำรงค์ศักดิ์ อายุวัฒนะ, ราชสกุลจักรีวงศ์ (ภาคจบ) (พิมพ์ครั้งที่ 2;
พระนคร: บรรณกิจเทรคคิง), หน้า 91.

...ข้าพเจ้ารับรองว่าจะเปลี่ยนถวายตามที่พระประสงค์ ทรงให้คือให้พระใหญ่โต รับสั่งอย่างทันสมัยว่าเสียพระทัย เหมือนกันที่ทรงรู้สึกวาทะ โศกอย่างบีบบังคับเอา แต่ขออภัย ที่ว่าคงงำ เพราะเหลือที่จะทนดูใจจริง และแสดงว่า ทรงรู้สึกที่ข้าพเจ้าถวายนั้น ถวายเพราะเห็นแต่ความชรา ของพระองค์ขอเกี่ยวเท่านั้นเอง

...จะรื้อยกการยื่นกราบในตอนที่ ว่าไม่รักจะแก้หรือ แก่ไม่ไค จะทำให้เสด็จพระองค์เดิมโฉมไม่ไวพระทัยใน ความมั่นคงของข้าพเจ้า พระองค์จึงเสด็จมาอีกในวันรุ่ง ขึ้น และทรงรับสั่งเป็นประโยคแรกว่า พอ "ยาขอบ" แก่ยังงใจให้ฉันคุกอนลงพิมพ์ไคใหม่จา ข้าพเจ้าจึงอ่าน ตนฉบับถวาย เมื่อเห็นเรื่องเบนไปทางแกจริง ประกอบ กับข้าพเจ้าเล่าพฤติกรรมที่กำหนดไว้ประกอบต่อไปด้วย ก็ดีพระทัยชอบใจ และประทานพรตามเคย.¹³

เพื่อนผู้เคยร่วมทุกข์ร่วมสุขกับ "ยาขอบ" มาตั้งแต่วัยเด็กสมัยที่ยังเรียนอยู่ โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์คือ นายชลอ เกกะนันท์ ก็ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนวนิยาย ผู้ชนะสิบทิศ ตอน อวสาน คือได้เป็นผู้ช่วยคนเรื่องความรู้เกี่ยวกับเพชรพลอยให้ เพื่อจะ ให้นำไปเขียนตอน จะเกิด ปลอมตัวเป็นพ่อค้าขายเพชร ยกเข้าไปที่ยะไข่แล้วเลยเข้าไป กรุงเทพมหานคร แต่เมื่อนายชลอ เกกะนันท์ คนให้ไคแล้ว "ยาขอบ" ก็ด่วนเสียชีวิตไปก่อน เรื่องจึงยังไม่จบ นายชลอ เกกะนันท์ เล่าว่า

ข้าพเจ้ามาพบกับโชติ อีกครั้งหนึ่งในตอนหลังเมื่อเรามา เขายานหลังคาจากเคียนละ 3 บาท เราไคมีวสุมเขียน หนังสือกันที่นี้ ฟอรัค เกกะนันท์ (พจน เกกะนันท์) น้องชาย ข้าพเจ้า ก็มากลุกคลีอยู่กับการหนังสือพิมพ์ โชติ เขาไป

¹³ เรื่องเดิม, หน้า 139-140, 143-144, 149-150.

เขียนเรื่องอิงพงศาวดาร สร้างชื่อสร้างเสียง ยอกขุนพล และ ผู้ชนะสิบทิศ เป็นที่ติดใจคนอ่านนัก เรื่องยังไม่จบ มาที่ค้อยู่ตรงเรื่องเพชรนิลจินดา ขอให้อาพเจ้าช่วยคุณให้ พออาพเจากนไค โสภิตก็มาควนตาย เขาบอกอาพเจ้าว่า จะจุบลุงตรง บุเรงนองมหาราช ก็อ้าวจะเกิดอุปปลอมตัว เป็นพอกาชายเพชร เขาไปจนถึงที่เมืองยะไซ เลยเขา ไปถึงกรุงสยาม.¹⁴

จากหลักฐานที่ผู้วิจัยไถ่กล่าวอ้างมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่า "ยาขอบ" ใช้ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ในชีวิตจริง ความรู้ที่ได้จากพงศาวดารพม่า ตำรายุทธศาสตร์ หนังสือสามก๊ก ราชาริราช และวรรณคดีไทยเล่มอื่น ๆ มาประมวลรวมกันเขียนเป็นนวนิยายเล่มใหม่ ถึงแม้ว่าจะมีบางตอนที่ตัวผู้เขียนจะต้องแก้ไขจนผิดไปจากเค้าโครงเรื่องเดิมที่เขาตั้งใจจะให้เป็นอย่างไป คือตอนที่ ตะละแมงกูดมา ไม่ได้เข้าพิธีอุปภิเษกพร้อมกับตะละแมงจันทร์ แต่ "ยาขอบ" ก็สามารถแก้ไขเรื่องให้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นวนิยายเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ทรงคุณค่า เป็นที่นิยมยกย่องในวงวรรณกรรมไทย และเป็นอมตะนิยายอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

นวนิยายอมตะ ผู้ชนะสิบทิศ ของ "ยาขอบ" ไม่เพียงแต่ทำให้ชื่อเสียงของเขาเป็นที่รู้จัก และยกย่องกันในวรรณกรรมไทยเท่านั้น แต่เป็นที่รู้จักและยกย่องในวงวรรณกรรมของต่างประเทศด้วย ดังปรากฏหลักฐานยืนยันจากคำบอกเล่าของผู้ใกล้ชิดของเขาว่า ได้มีคณะผู้จัดทำ Encyclopedia Britannica มาขอสัมภาษณ์ประวัติชีวิตของเขา เพื่อนำลงในหนังสือชุดนี้ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ "ยาขอบ" ไม่ยินยอมตามคำขอของคณะผู้จัดทำ โดยให้เหตุผลแก่ผู้ใกล้ชิดของเขาว่า ผลประโยชน์ที่จะได้จากการนำประวัติชีวิตของเขาไปลงในหนังสือสารานุกรมชุดนี้จะตกอยู่กับชาวต่างประเทศไม่ใช่คนไทย และถ้าเมื่อไรก็ตามที่คนไทยด้วยกันจะขอเรื่องราวประวัติชีวิตของเขาไปเขียนเป็นหนังสือเผยแพร่

¹⁴สัมภาษณ์ นายชลอ เกษะนันท์ 6 กันยายน 2518.

แพร่ให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไป และณประโยชน์ที่จะไถ่ถอนอยู่กับคนไทยแล้ว "ยาขอบ"
ยินดีจะให้รายละเอียดประวัติชีวิตของเขาโดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ ทั้งสิ้น¹⁵

---

¹⁵สัมภาษณ์ นางชอุ่ม แพร่พันธุ์ 11 สิงหาคม 2517.